

СПЕЦІАЛЬНИЙ
ВИПУСК

Все про Пенсійну реформу

ГАЗЕТА ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

ЗАСНОВАНА В 1990 РОЦІ

www.ukurier.gov.ua

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

ВІТРОРОК, 15 БЕРЕЗНЯ 2011 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№46 (4444)

У НОМЕРІ:

СІМ ПЕНСІЙНИХ ЧУТОК

Головний аргумент проти пенсійної реформи — страх перед невідомістю

стор. 2

СЕРГІЙ ТІГІПКО:

«Мета пенсійної реформи — забезпечена старість українців»

стор. 4

МОДЕЛІ РІЗНІ — МЕТА ОДНА

Країни, що зважилися на перетворення раніше за інших, уже отримують позитивні результати

стор. 5

ЕЛЛА ЛІБАНОВА:

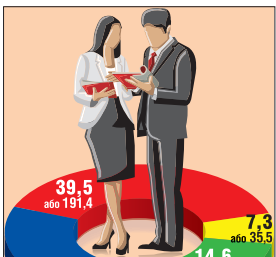

«Пенсійний вік має бути однаковим»

стор. 9

КОШТИ З КІЛЬКОХ ГАМАНЦІВ

Гроші, акумульовані на накопичувальному пенсійному рахунку учасника системи, будуть його власністю та підлягатимуть успадкуванню у встановленому законом порядку

стор. 10

Пенсійна реформа потрібна

Заради батьків і дітей

На цьому тижні народні депутати мають розпочати розгляд законопроекту «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». Оскільки це стосується всіх без винятку українців, аби ще раз роз'яснити позицію уряду, ми вирішили

підготувати спеціальний випуск «УК». В ньому ви ознайомитеся не лише з точкою зору урядовців, а й науковців та експертів, і зможете отримати відповіді на найгостріші запитання, що стосуються реформування пенсійної системи.

КУРСИ ВАЛЮТ/ БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України з 14 березня 2011 року

USD 793.5100
за 100 доларів США

EUR 1092.9013
за 100 євро

RUB 2.7714
за 10 рублів

AU 111865.07

AG 2705.87

PT 140292.57

PD 59989.36
за 10 трійських унцій

АКТУАЛЬНО

Сім пенсійних чуток

Є ПРОБЛЕМА. Головний аргумент проти пенсійної реформи — страх перед невідомістю

Аліна ПОЛЩУК для «Урядового кур'єра»

Найближчим часом пенсійна реформа, яка — після Податкового кодексу — стала другою «страшилкою для народу», може бути розглянута у Верховній Раді. Що нас чекає після цього? Підготовчий етап тривав достатньо, щоб устигнути обрости чутками. Правдивими чи не дуже — інше питання. Зрозуміло, що диму без вогню не буває (якщо тільки ніхто спеціально не підриває димові шапки), проте більшість цих чуток мають явний характер «залякування». Розглянемо сім основних «пенсійних» чуток, пов'язаних з реформою пенсійної системи.

Чутка № 1: пенсійна реформа українцям не потрібна

Затягуючи з прийняттям законопроекту, Верховна Рада дала громадянам привід для сумнівів. Дедалі частіше у них виникає запитання: «Можливо, не треба?» Та альтернативи немає, оскільки солідарна система пенсійного забезпечення, розроблена в СРСР, застаріла ще на початку 90-х. Відома у світі під назвою «pay-as-you-go»

Сьогодні 15,5 мільйона платників внесків забезпечують фінансування пенсій 13,7 мільйона пенсіонерів.

system» (фінансування пенсійних виплат за рахунок відрахувань із Фонду оплати праці і зарплати кожного працюючого в державний Пенсійний фонд), ця система могла успішно працювати лише в умовах командно-адміністративного управління. Тобто коли зайнятість працездатних громадян стовідсотково регулюється державою. Чи можна застосувати цю практику в наші дні, коли держава не впливає ні на чисельність працівників на приватних виробництвах (офіційно в 2009 році було скорочено близько 1 млн робочих місць), ні на зарплати на підприємствах (за даними Держкомстату, в минулому році 7% населення отримувало зарплату нижчу «мінімалки»)? Очевидно, що ні.

Як наслідок — зростає дефіцит Пенсійного фонду: в 2009 р. нестача коштів для виплати пенсій становила 30 млрд грн. Торік ця цифра зросла ще на 4,3 млрд грн. Ситуація ускладнюється через об'єктивне старіння нації. Вже до 2025 р. на 100 працюючих громадян припадатиме стільки ж пенсіонерів. У такій ситуації варіантів мало: або тотальна невивплата пенсій, або економічний дефолт країни. Або ж треба проводити пенсійну реформу.

Чутка № 2: нинішніх пенсіонерів посадять на мінімальний «пайок»

Це абсурдне припущення виникло у зв'язку з дебатами щодо обмеження розмірів пенсій. Сама по собі ця норма нарікань не викликає: останнім часом найвищі пенсії в нашій країні могли перевищувати мінімальні в 75(!) разів. Тому й було прийнято рішення, відповідно до якого для всіх нових пенсіонерів щомісячне грошове утримання з усіма доплатами обмежується 10 або 12 мінімальними пенсіями або 10—12 прожитковими мінімумами для осіб, які втратили працездатність (7,5—9 тис. грн., за станом на 1 січня ц. р.). Для нинішніх пенсіонерів, у яких пенсія менша цієї суми, нічого не зміниться. Привілейовані пенсіонери, які отримують захмарні виплати в десятки тисяч грн, можливо, будуть обмежені 7,5—9 тис. грн.

Чутка № 3: реформа обмежує права працівників бюджетної сфери

Розмови про це точаться із середини минулого року. Однак бюджетникам хвилюватися не варто. Як і раніше, за наявності 25 років стажу вчителі, лікарі й працівники культури можуть розраховувати на пенсію незалежно від віку. Єдине обмеження торкнеться держслужбовців-чоловіків, яким на 2 роки (з 60-ти до 62-х) підвищать загальний поріг пенсійного віку. Проте зробити це планують поступово: з 2014-го за 4 роки.

Стосовно вислуги років, то вона підвищується лише для військових. Оскільки молоді пенсіонери «у відставці» сьогодні сприймаються в суспільстві з неприязню, реформа мінімізує можливість виходу на пенсію в 35-річному віці. З цього року вислуга років для військових збільшиться з 20

до 25 років, однак теж не відразу — на 6 місяців щороку упродовж 10 років. Крім цього, зберігаються гарантії для інвалідів, а також пільговий порядок обчислення вислуги при визначенні розміру пенсії: за 20 років — 50% зарплати (55% — для звільнених зі служби) і 3% — за кожний рік вислуги понад 20 років.

Поліпшать і умови пенсійного забезпечення бюджетників. Ні для кого не секрет, що через низький розмір заробітної плати (а тому й пенсії) переважна більшість таких працівників сьогодні продовжує працювати навіть після досягнення загальностановленого пенсійного віку, отримуючи і пенсію, і зарплату одночасно. Враховуючи ці обставини, згідно з реформою впроваджується одноразова виплата 10 щомісячних нарахованих пенсій для вчителів, лікарів і працівників культури та соціальних служб.

Чутка № 4: люди передпенсійного віку кинуті напризволяще

Цього побоюються передусім жінки, адже підвищення пенсійного віку для тих, хто народився до 31 січня 1956 року, неминуче. І сперечатися тут досить складно. Справді, жінки, яким найближчим часом виповнюється 50—55 років, опиняються в так званій групі ризику. У першу чер-

Про старість подбаймо замолоду

гу, з вини роботодавців: найбільшою небезпекою в цьому віці можуть стати втрата роботи та проблеми з подальшим працевлаштуванням. Тим паче, якщо пенсійну реформу розпочати зараз, то в уряді і у бюджету ще буде часовий люфт, щоб мінімізувати можливі негативні наслідки і зробити процес переходу максимально безболісним. Збільшувати пенсійний вік для жінок будуть поступово: за 10 років щороку на 6 місяців. Значить, ті, хто народився в березні 1956-го, підуть на пенсію не в 60, а в 55 з половиною років.

До того ж, передбачено компенсаторний механізм: доплата 2,5% за кожні 6 місяців більш пізнього виходу на пенсію, починаючи з 55 років. Іншими словами, якщо працівниця вийшла на заслужений відпочинок в 58 замість 55 років, вона отримає надбавку 15%. А за п'ять років можна буде підвищити свою пенсію на чверть. Це важливо ще й тому, що нині між пенсіями чоловіків і жінок існує великий розрив (у середньому 1,3 тис. проти 870 грн.). Якщо поступово не вирівнювати пенсійний вік для чоловіків і жінок, із сьогоднішніх 67% від середнього розміру пенсія жінок зменшиться до 30 або навіть 25%.

Чутка № 5: після реформи до пенсії допрацюють не всі

Головним аргументом проти збільшення пенсійного віку в Україні зазвичай називають низьку тривалість життя. Начебто в цьому разі пенсію платити буде просто нікому. В той же час об'єктивні дослідження свідчать про протилежне. Наприклад, для українських чоловіків після досягнення ними 60-річного віку очікувана тривалість життя стано-

Пенсійна реформа не обмежує права нинішніх пенсіонерів. Мінімальна пенсія після її запровадження підвищиться.

вить 14 років (у середньому 74 роки), що наближається до показника інших країн. А ось жінки наші після 55-ти живуть ще чверть століття. При цьому 80 років — чи не найвищий показник серед інших держав. Наприклад, у Великобританії ця цифра не перевищує 78 років, в Італії — 79, а в Словаччині та Угорщині середня тривалість життя жінок узагалі обмежується 73-річним віком.

Утім, не слід підводити якусь, нехай навіть умовну обмежувальну риску: кожен живе рівно стільки, скільки йому відміряно. Сенс полягає в тому, щоб вирівняти загальний пенсійний вік незалежно від статі пенсіонера, як це зроблено сьогодні майже в усіх країнах світу. А ось ті, хто хоче, може вийти на заслужений відпочинок достроково: на півтора року раніше встановленого терміну. Щоправда, лише в тому разі, якщо у них є потрібний пенсійний стаж (після реформи він підвищиться на 5 років — до 30 і 35 років для жінок та чоловіків відповідно).

Чутка № 6: накопичувальна система буде краплею в морі

Одна з головних причин проведення пенсійної реформи — велика вразливість чинної однорівневої системи. Під час кризи вона просто не в змозі працювати без постійно зростаючої бюджетної підтримки. Очевидно, що «для підстраховки» потрібен ще, як мінімум, один рівень забезпечення літніх громадян — накопичувальна система пенсійного забезпечення. Ця ідея не нова. В Україні її намагаються запровадити з 2003 року. Та й тоді, і тепер деструктивна критика гальмує цей процес. Суть нової системи полягає в персональних пенсійних рахунках, куди працюючі будуть відраховувати певний процент від зарплати. Зараз розмір цього внеску планують установити в межах 2% з наступним його щорічним підвищенням на 1% (до 7%). Критики стверджують, що нібито 2 і навіть 7% — це «смішна» сума, яка «на виході» дасть майбутнім пенсіонерам невелику надбавку до пенсії. Однак за наявності трудового стажу 25—30 років людина, що платила внески до другого рівня, накопичить на своєму рахунку десятки або навіть сотні тисяч гривень — це цілком відчутна добавка до державної пенсії.

Чутка № 7: жодна реформа не усуне проблеми тіньових зарплат

Це навіть не чулки, а цілком обгрунтоване припущення. На сьогодні у нашій країні найнижчий в Європі рівень «білих» зарплат: у приватному секторі середньостатистична щомісячна плата за працю не перевищує 1,8 тис. грн, хоча у державному секторі вона досягає 2,4—2,7 тис. грн. Європейці широким дивуються з таких цифр: у будь-якій цивілізованій країні зарплати у приватному секторі значно вищі, ніж у державному.

Та для нас це норма: згідно з опитуваннями населення, майже половина українських громадян отримують зарплату «в конвертах». І не хочуть нічого змінювати, оскільки не бачать сенсу у сплаті внесків до Пенсійного фонду від «білих» зарплат. Подібну практику слід змінювати докорінно. І пенсійна реформа якраз цьому і сприяє.

По-перше, частково буде розв'язано проблему нелегальної зайнятості серед молоді. Підвищення пенсійного стажу на 5 років (про що вже говорилося вище) поставить руба питання неофіційного працевлаштування. Якщо нині понад 40% українців віком до 35 років працюють «за угодою», то після реформи вони навряд чи погодяться мінімізувати податкові витрати роботодавця за рахунок своєї майбутньої пенсії.

По-друге, відіграє свою роль накопичувальна система. Прив'язка до відсотка від «білої» зарплати означає одне: хто більше заробляє, той матиме більшу персональну добавку до пенсії. Отже, зацікавленість працівників в отриманні легальної оплати праці зростає, а відповідальність керівників за виплати зарплат «у конвертах» стане особистою проблемою кожного з них.

Підсумовуючи, хочеться підкреслити: провести пенсійну реформу треба було ще в 2007 р., і саме на це попередній уряд повинен був направити перші транші від міжнародних фінансових організацій. Сьогодні затягувати процес уже не можна — за браку реформи країні загрожує економічний колапс. Іншого виходу просто немає. Тут доречна аналогія з лікарем і пацієнтом: чим раніше почати лікування, тим більше шансів на одужання.

ЩО ЦІКАВИТЬ ЛЮДЕЙ

Найголовніше — у запитаннях і відповідях

? У чому полягає суть накопичувальної системи і чи готова до неї країна? Який відсоток відрахувань спрямовуватиметься на персональні рахунки?

Вже нині у пенсійній системі України на 10 платників внесків припадає 9 пенсіонерів. За незмінності рівня участі населення у пенсійному страхуванні до середини 2020-х років кількість пенсіонерів зрівняється з кількістю платників, а до кінця прогнозованого періоду — перевищуватиме на третину.

Такі демографічні перспективи вимагають пристосування суспільства й економіки до особливостей населення, що старіє, де кількість пенсіонерів перевищує чисельність зайнятого населення. Саме з цією метою в Україні законодавством передбачено запровадження багаторівневої пенсійної системи.

Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування базується на засадах накопичення коштів на індивідуальних пенсійних рахунках і передбачає механізм їх успадкування. Така система пенсійного страхування дозволить урізноманітнити джерела отримання особою доходів у старості та залучити додаткові інвестиції в економіку держави.

Після збалансування бюджету Пенсійного фонду України передбачається розпочати перерахування страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду. Розмір страхового внеску на дату впровадження системи складатиме 2% заробітної плати із подальшим його щорічним підвищенням на 1% — 7%.

? Були повідомлення, що уряд знайшов компенсатори тих доходів, які планувалося отримати до Пенсійного фонду від підвищення пенсійного віку для жінок. Чому ж пенсійний вік усе-таки підвищується? Куди поділися «компенсатори»?

Головним аргументом проти підняття пенсійного віку в Україні зазвичай називають низьку тривалість життя. Водночас, як показують наукові дослідження, очікувана тривалість життя для чоловіків в Україні при досягненні 60 років становить 14 років, що наближається до показника інших країн. Для жінок при досягненні пенсійного віку (55 років) тривалість життя становить 25 років, що є чи не найвищим показником тривалості життя на пенсії серед інших європейських країн (Великобританія — 23 роки, Італія — 24,9 року, Німеччина — 20,9 року, Словаччина — 18, Угорщина — 20 років).

Програмою економічних реформ України на 2010-2014 роки передбачено, зокрема, що пенсійний вік для жінок і чоловіків поступово буде вирівняно (через підвищення на 6 місяців кожного року впродовж 10 років для жінок з 55 до 60 років). У той же час на період підвищення віку це буде компенсуватися шляхом збільшення пенсії для жінок на 2,5% за кожні 6 місяців більш пізнього виходу на пенсію.

Нині існує розрив між розмірами пенсій жінок і чоловіків. Для жінок встановлено нижчу межу працездатного віку, вони мають меншу тривалість стажу, заробітна плата жінок в середньому майже на 30% нижча, ніж у чоловіків. Нижча межа пенсійного віку та, відповідно, менша тривалість стажу спричинюють відчутно нижчий розмір пенсії,

зумовлюючи більший ризик бідності жінок після досягнення пенсійного віку.

? Заробіток за скільки років треба буде брати тим, хто виходить на пенсію в 2011 році? Чи зберігається правило, що майбутній пенсіонер за бажанням може виключати із розрахунку заробіток за «невдалі» роки і в якому саме обсязі?

Для обчислення пенсії враховуватиметься заробітна плата за

Розміри пенсій хвилюють кожного

весь період за даними персоналіфікації. При цьому передбачається зберегти нині існуючі правила «оптимізації» заробітку і навіть деяким чином розширити їх, у першу чергу за періоди, коли страхові внески сплачувались за рахунок державного бюджету (період догляду за дитиною до 3-х років, за дитиною-інвалідом, період строкової військової служби).

? Чи зміняться пенсії вчителів, лікарів, працівників культури?

На сьогодні працівники бюджетної сфери (працівники освіти, охорони здоров'я, культури) мають право на призначення пенсії за вислугу років за наявності вислуги від 25 до 30 років, незалежно від віку. Однак через низький розмір заробітної плати (а відповідно і пенсії) переважна більшість таких працівників сьогодні продовжує працювати й після досягнення загально-встановленого пенсійного віку та отримує пенсію і заробітну плату одночасно. Зважаючи на це, передбачається підвищити престижність роботи працівників бюджетної сфери шляхом виплати їм одноразової грошової допомоги при виході на пенсію на рівні такої самої виплати для державних службовців — у розмірі 10 призначених місячних пенсій. Усі запропоновані зміни для працівників бюджетної сфери жодним чином не стосуються вже призначених пенсій. Пенсії, що були призначені до набрання чинності законопроекту, виплачуватимуться у тих самих розмірах, без будь-яких змін. Окрім того, законопроектом збережено право на пенсію за вислугу років, тобто за наявності 25 років спеціального стажу після звільнення з роботи призначатиметься пенсія незалежно від віку.

? Які зміни торкнуться пенсійного забезпечення військовослужбовців і зокрема, як конкретно розв'язано проблему визначення спеціального стажу

роботи (служби) в календарно-мобілізації?

Законопроектом передбачається внести певні зміни до пенсійного забезпечення військових пенсіонерів. Основне питання, яке передбачається розглянути, — це усунення можливості виходу на пенсію у 30-35-річному віці, що на сьогодні сприймається як один із найбільш соціально-негативних чинників. Що стосується військових (а також і пожежників та інших

спеціальних пенсій (народні депутати, судді, працівники Національного банку України, митної служби, наукові працівники, журналісти державних та комунальних засобів масової інформації тощо), зокрема їх стосуватиметься:

— встановлення максимального розміру пенсії на рівні 12 прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність;

— збільшення періоду, за який їм враховується заробітна плата для обчислення пенсії, з 24-х до 60-ти місяців;

— зниження максимального відсотка для визначення розміру пенсії (кофіцієнта заміщення);

— виплата спеціальних пенсій при продовженні роботи проводитиметься у розмірі трудової пенсії.

Зазначене обмеження не поширюватиметься на нинішніх пенсіонерів. Пенсії їм і надалі виплачуватимуться у повному розмірі незалежно від заробітної плати.

? Як виплачуватимуть спеціальні пенсії працюючим пенсіонерам? Чи втрачає працюючий пенсіонер право на спеціальну при зміні місця роботи (йому виплачуватимуть лише трудову)?

Виплату спеціальних пенсій (державним службовцям, науковим працівникам, депутатам, працівникам органів прокуратури та суду, органів місцевого самоврядування, журналістам) за період роботи передбачається здійснювати у розмірі трудової пенсії. Після звільнення з роботи — виплата пенсій здійснюється у розмірах, визначених спеціальними законами.

? Чи буде ліквідовано розрив між «надвеликими» і мінімальними розмірами пенсій? Якщо

службовців), які мають тривалу вислугу років, жодні зміни їх не стосуватимуться і вони отримуватимуть пенсії в тих же розмірах, що і на сьогодні.

Передбачається з 2011 року: — запровадити календарне обчислення вислуги років при визначенні права на пенсію;

— залишити пільговий порядок обчислення вислуги років при визначенні розміру пенсії:

Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування базується на засадах накопичення коштів на індивідуальних пенсійних рахунках і передбачає механізм їх успадкування.

за 20 років вислуги (з урахуванням пільгового обчислення) — 50% заробітної плати (55% — для звільнених у відставку) та 3% за кожен рік вислуги понад 20 років;

— поступово, щороку на 1 рік, збільшити вислугу років для визначення права на пенсію за вислугу років з 20 до 25 років;

— обмежити пенсії максимальним розміром 12-ти прожиткових мінімумів для осіб, які втратили працездатність;

— зберегти діючий механізм виплати пенсії працюючим військовим.

? Чи планує влада починати пенсійну реформу «з себе»? Чи зберігається в нинішньому вигляді механізм призначення спеціальних пенсій (держслужбовці, науковці, судді, прокурори, журналісти державних та комунальних ЗМІ тощо)? Чи збільшується (і на скільки саме по різних категоріях) період, за який враховується заробітна плата, при визначенні спеціальних пенсій? Який коефіцієнт заміщення (зарплати пенсією) передбачається для різних категорій спеціалістів?

Планується встановити досить суттєві обмеження для

дексуватися або підвищуватись у випадках, передбачених законодавством, до того часу, коли їхній розмір відповідатиме максимальному. Крім того, за результатами громадського обговорення розглядається питання обмеження пенсії не 12-ма, а 10-ма прожитковими мінімумами та поширення цього обмеження на нинішні більш високі пенсії.

? Як вказують експерти, у разі запропонованого збільшення на 10 років нормативного стажу для призначення пенсій за віком (до 30 років для жінок і 35 років — для чоловіків), відповідно, на ті самі 10 років скоротиться понаднормовий стаж і Пенсійний фонд виплачуватиме надбавки за понаднормовий стаж уже в менших розмірах. Зрозуміло, що це призведе до щомісячного зменшення на кілька десятків гривень виплат практично для всіх пенсіонерів України. Уточніть, будь ласка, скільки саме коштів недоплачуватимуть пенсіонерам через ці маніпуляції з надбавками? Яку економію коштів на пенсіонерах закладає тут Кабінет Міністрів?

Зазначена норма поширюватиметься лише на пенсії, які вперше будуть призначатися після набрання чинності закону. Раніше призначені пенсії виплачуватимуться у встановлених розмірах, без будь-яких обмежень.

Окрім того, слід зазначити, що нові пенсії призначаються з більш високого показника середньої заробітної плати і їх підвищення розмірів раніше призначених пенсій вже сьогодні досягає 70%.

? Списки № 1 і № 2 вже зовсім відмінюються чи ні?

Законопроектом не передбачається ліквідація чи звуження будь-яких прав на достроковий вихід на пенсію за роботу в шкідливих умовах та обчислення пільгового стажу. Всі норми, передбачені законодавством, діятимуть без будь-яких обмежень чи змін. Не передбачено також будь-яких обмежень у виплаті пенсій працюючим пенсіонерам, за виключенням новопризначених спеціальних пенсій.

Виплата трудових пенсій працюючим пенсіонерам буде проводитися в повному обсязі, незалежно від розміру отримуваної зарплати.

Що стосується пенсій, призначених до досягнення пенсійного віку після скорочення штатів та за станом здоров'я, то обов'язковою умовою призначення таких пенсій є звільнення з роботи, і призначаються вони для компенсації втрати роботи. Тому законопроектом і передбачено припинення їх виплати при подальшому працевлаштуванні до досягнення загально-встановленого пенсійного віку. Після досягнення пенсійного віку такі пенсії виплачуватимуться без будь-яких обмежень.

За листами, що надійшли на електронну пошту Міністерства соціальної політики України

ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК

Шановні читачі! Якщо у вас є запитання щодо пенсійної реформи, надсилайте їх на нашу адресу: 01008, Київ, вул. Садова, 1 або електронну пошту: letter@ukcc.com.ua. Ми обов'язково передамо їх у профільне міністерство.

З ПЕРШИХ ВУСТ

«Мета пенсійної реформи — забезпечена старість українців»

Віце-прем'єр-міністр України —
міністр соціальної політики
Сергій ТІГІПКО

Пенсійну систему останнім часом реформують у багатьох країнах світу. Річ у тім, що населення невпинно старішає в усьому світі, і урядам важко забезпечити пенсійні виплати. В Україні зараз мільйони пенсіонерів отримують кошти, на які дуже важко прожити. Тож проблема реформ пенсійного забезпечення актуальна і для нас.

У грудні минулого року розпочалося широке громадське обговорення законопроекту «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». За цей час відбулися численні зустрічі з роботодавцями, профспілками, громадськими організаціями, проводилися «круглі столи» та «прямі лінії», аби почути думки людей. Як і пропозиції надійшли від українських громадян? Що уряд має намір внести на розгляд парламентаріїв? Чого очікувати від реформи нинішнім і майбутнім пенсіонерам та які кроки потрібно зробити, аби змінити їхнє життя на краще? Про це та багато інших важливих моментів — у розмові кореспондента «УК» з віце-прем'єр-міністром України — міністром соціальної політики Сергієм Тігіпком.

Розподіл коштів має бути справедливим

УК Сергію Леонідовичу, чому уряд таки прийняв рішення у цей непростий час проводити пенсійну реформу? Які причини спонукали до цього?

— Саме непростий час і підштовхує нас сьогодні робити зміни, проводити реформи, в тому числі й пенсійну. Звісно, такі реформи краще робити на тлі економічного зростання, але наші попередники не залишили нам вибору. Сприятливі для змін роки були згаяні, й зволікати з пенсійною реформою більше не можна. Коштів у Пенсійному фонді бракує, внесків тих, хто працює, не вистачає, аби виплата пенсій була стабільною. Більш того, у нас за кілька років кількість пенсіонерів і тих, хто працює, зрівняється, й тоді знову може повторитися ситуація, коли пенсії виплачувалися зі значними затримками. Уявіть собі, як тоді житимуть наші пенсіонери, які й так отримують мізер... Тому щоб захистити інтереси пенсіонерів, потрібно негайно вживати рішучих заходів і реформувати систему забезпечення літніх людей.

УК Яка система в нас діє сьогодні?

— Насамперед солідарна. Її, до речі, запровадили в Радянському Союзі понад 80 років тому, й за цей час вона майже не змінювалася. Суть цієї системи у тому, що всі працюючі сплачують внески до Пенсійного фонду й ці кошти за певною формулою розподіляються серед усіх пенсіонерів. Це так званий перший рівень пенсійного забезпечення. Він дає людям мінімальні гарантії. У більшості розвинених країн додаткове забезпечення люди отримують завдяки другому й третьому рівням пенсійної

системи — обов'язковому та добровільному накопичувальному страхуванню. Саме трирівнева пенсійна система найбільш збалансована.

У нашій же країні солідарна система залишається основним джерелом доходу для літніх людей. Теоретично ми маємо третій рівень пенсійного забезпечення — приватні пенсійні фонди, — який передбачає добровільну участь працівників та роботодавців. Вони самостійно визначають розмір внесків, які сплачують на свої рахунки. Потім ці кошти інвестуються на ринках капіталу. Але поки що така система недостатньо поширена, тому більшість пенсіонерів сьогодні мають тільки «солідарний» мінімум.

Тож одне з головних наших завдань, як на мене, — запровадження другого рівня. Пенсійною реформою це передбачено. Йдеться про те, що всі працівники, яким на момент запровадження обов'язкового страхування буде менше 35 років, сплачуватимуть внески не лише до загальної «каси» Пенсійного фонду, а й на свої персональні рахунки. Кошти, які людина накопичить, належатимуть тільки їй. Скільки працівник зібрав, стільки й буде отримувати на додаток до державної пенсії. Плюс — інвестиційний дохід. Адже пенсійні накопичення будуть вкладатися в економіку, іпотечні програми, в акції стабільних державних банків — це так звана «народна приватизація». Ми зараз працюємо над тим, аби ці вкладення були максимально захищеними, а всі операції проводилися під дуже жорстким контролем держави. Крім того, кошти з пенсійних рахунків можна буде передавати у спадок. Другий рівень ми плануємо запровадити з 1 січня 2013 року, коли Пенсійний фонд стане бездефіцитним.

УК Але там зараз великі проблеми...

— Дефіцит Пенсійного фонду справді значний. У 2009 році він становив 31,1 млрд грн, у 2010-му збільшився до 34,4 млрд грн, у 2011-му — за оптимістичними прогнозами — очікуємо, що дефіцит ПФ складатиме 17,8 млрд грн при тому, що його витратна частина у 2010-му — 193,7 млрд грн. Усе, що сплачують працівники, одразу йде на пенсійні виплати, а дефіцит покривається з державного бюджету. Це породжує серйозні проблеми.

По-перше, держава не може збільшити виплати найбільшій частині пенсіонерів. Це люди, які вийшли на пенсію 15-20 років тому і отримують виплати, розраховані з малих зарплат. Нині 2 млн 800 тис. пенсіонерів мають пенсію нижчу 800 грн і ще 4 млн 100 тис. людей — від 800 до 900 грн. У нас просто не вистачає грошей, щоб надати їм додаткову підтримку.

По-друге, дотуючи Пенсійний фонд з держбюджету, ми забираємо кошти у вчителя, лікаря, військового, у яких, до речі, й так невелика заробітна плата і яким потрібно її збільшувати. Ми не інвестуємо в інфраструктуру, в робочі місця, в розвиток виробництва. Це

шлях у нікуди. Тому пенсійну реформу потрібно проводити негайно. Що потрібно робити, ми знаємо. І разом з тим розуміємо, що ефективною вона буде тільки в комплексі з іншими реформами, зокрема економічними, які зараз проводимо: це й податкова, і митна, і дерегулювання, й будівельна реформа. Ми повинні створювати умови для інвесторів та економічного зростання. Ну і найближчий крок уряду — масштабна легалізація заробітних плат та ринку праці.

УК Чому це питання таке важливе?

— Тому що саме в «тіні» сьогодні перебуває дуже значний резерв для наповнення Пенсійного фонду. Ми вивчаємо досвід Чехії, Болгарії, Польщі, які серйозно займаються проблемою легалізації заробітної платні. Приміром, у Болгарії вдалося вивести з «тіні» близько 20% заробітних плат.

До сьогодні багато було розмов про те, що потрібно боротися із зарплатами в конвертах, з яких не сплачуються відрахування до Пенсійного фонду. Наш уряд — перший, який за 20 років почав це реально робити. Що ми пропонуємо? Передусім потрібно створити нове трудове законодавство, яке б спхрило механізми прийому й звільнення з роботи. Адже зараз роботодавці інколи не хоче витра-

чати час на легальне оформлення працівника, який йому потрібен на тимчасову роботу. Саме оформлення може тривати значно довше, ніж людина потім працюватиме.

Щоб молодь не залишилася без пенсії

УК Донедавна йшлося про обмеження максимальних пенсій 12-ма прожитковими мінімумами...

— Справді, у поданому до парламенту законопроекті передбачено обмеження максимальної пенсії 12-ма прожитковими мінімумами. Але під час громадського обговорення ми отримали численні пропозиції обмежити пенсії 10-ма мінімумами. Таку норму й будемо вносити на розгляд депутатів. Ми прислухалися й до низки інших зауважень громадськості, які прозвучали під час обговорення. Зокрема щодо максимального розміру заробітної плати, з якої здійснюється пенсійні відрахування. Сьогодні вони сплачуються з 15-ти мінімальних заробітних плат, ми за результатами обговорення пропонуємо 17. Були також численні пропозиції щодо врахування заробітних плат до 2000 року під час обчислення пенсій. Ми буде-

ть, Іспанія теж ідуть на підвищення пенсійного віку. Адаже зрозуміло, що в умовах старіння населення платити внески до Пенсійного фонду буде нікому, а отже, на солідарну систему чекає крах, і сьогоднішня молодь залишиться без пенсії взагалі.

УК Чи можна перенести підвищення пенсійного віку для жінок на пізніший термін?

— Я переконаний, що зволікання призведе тільки до загострення проблем. Не можна жити сьогоднішнім днем. Поки ми чекаємо, мільйони наших пенсіонерів продовжують виживати на копійки. Тому треба якомога швидше вирішити це питання. **Чим раніше ми проведемо реформу, тим швидше зможемо реально допомогти найбільшій частині пенсіонерів.**

Український варіант пенсійної реформи експерти називають одним із найбільш м'яких у Європі. Ми максимально плавно підвищуємо пенсійний вік — на 6 місяців щороку протягом 10 років. Паралельно пропонуємо суттєвий компенсатор: на період підвищення віку пенсія жінок буде збільшуватися на 2,5% за кожен рік. Тож за 10 років жінка отримає на 25% більшу пенсію.

УК Коли законопроект розглядатиметься у Верховній Раді?

— Думаю, що перше читання пройде уже найближчим часом, а друге може бути на початку квітня.

УК Нещодавно ви побували за кордоном, де цікавилися досвідом проведення пенсійної реформи. Щось нам варто запозичити у сусідів?

— Я вивчав досвід пенсійного реформування багатьох країн: Польщі, Австрії, Британії, Швеції. Там стартові умови були дуже подібними до наших. Безумовно, у нас свій шлях, але деяким досвідом ми скористалися. Особливо нас цікавлять можливості накопичувального страхування. Нещодавно я відвідав Естонію, де цього року люди вже почали отримувати виплати з другого рівня пенсійної системи. Кожен естонець може зі свого мобільного телефону у будь-який час перевірити стан власного пенсійного рахунку, та й про нарахування пенсії йому теж повідомляють через sms. Думаю, ми теж повинні прагнути до спрощення механізмів нарахування пенсії.

До нас незабаром прийдуть фахівці зі Словаччини, які вже запровадили другий рівень, тож ми отримуємо змогу почути про їхні проблеми, щоб уникнути можливих помилок. Думаю, до кінця 2011 року відпрацюємо всі питання, що пов'язані з другим рівнем. Та вже зараз зрозуміло, що для успішного його запровадження потрібна рішуча боротьба з корупцією, дієві заходи з розвитку фондового ринку й довіра людей.

В усьому світі трирівнева пенсійна система, до якої ми йдемо, — гарантія безбідної, заможної старості. І коли ми говоримо, що пенсіонери із західних країн після виходу на заслужений відпочинок ідуть мандрувати світом, то повинні розуміти, що свого часу ці країни провели реформи і великі пенсії там забезпечені завдяки саме накопичувальним рівням пенсійної системи. Забезпечена старість — ось що чекає на нас в результаті пенсійної реформи.

Валентина КОКІНА,
«Урядовий кур'єр»

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕФОРМ

- ✓ Гарантування стовідсоткової виплати пенсій нині і в майбутньому.
- ✓ Встановлення соціально справедливої системи пенсійного забезпечення.
- ✓ Підвищення престижності роботи працівників бюджетної сфери.
- ✓ Стабілізація та покращення стану державних фінансів.
- ✓ Детінізація економіки.
- ✓ Забезпечення економічного зростання та добробуту українців.

мо пропонувати, щоб вони враховувалися до 1 січня 2016 року. Крім того, уряд розширить коло категорій, яким виплачуватимуть 10-ти зарплат пенсій при виході на відпочинок: до вчителів, лікарів та працівників культурних центрів. Не менш важливо й те, що ми відмовимося від різкого підвищення вислуги років для військових та віку виходу на пенсію для чоловіків-держслужбовців й будемо щороку додавати по 6 місяців, а не по 12, як планувалося спочатку.

Наступний крок — запровадження дуже жорсткої економічної відповідальності роботодавців за нелегальне робоче місце. Йдеться, насамперед, про штрафи — гривнею потрібно карати дуже жорстко. Також ми розглядаємо можливість впровадження індивідуальних заробітних плат — тобто середнього значення залежно від регіону та галузі. Щоб не було такого, як зараз, коли 120 тисяч керівників підприємств призначали собі зарплати у 750 гривень, а решту отримують у конвертах. Звісно ж, ці гроші йдуть повз бюджет Пенсійного фонду. Нам потрібно перекозувати роботодавців, що коли вони платять у конвертах, то відбирають у пенсіонера можливість жити трохи краще. Крім того, із запровадженням другого рівня пенсійної системи з'являється зацікавленість людей в отриманні легальної заробітної плати — адже що вища заробітна плата, то більший внесок. А значить, і більша пенсія.

УК Повернімося до пенсійної реформи: перерахуйте основні і запропонованих урядом рішень.

— Ми виходимо з того, що розподіл пенсійних коштів має бути справедливим. Це — головна мета реформи. Нинішні надзвичайно великі розвири між розмірами пенсій повинні бути ліквідовані. Це ненормально, коли, скажімо, народний депутат за місяць отримує стільки, скільки звичайний працівник — за півтора-два роки.

УК А для військових пенсії залишаються на рівні 90% посадового окладу?

— Ні, для військових, а також державних службовців цей відсоток знижується з 90 до 80-ти.

УК Чи не найгостріший момент — підняття пенсійного віку для жінок... Профспілки виступають проти.

— Я розумію їхню позицію — вони захищають інтереси людей, які працюють. Але ми повинні думати про всіх наших громадян. Уряд несе відповідальність і за бюджетників, і за пенсіонерів, і за молодь. Ми зверталися до профспілок з проханням надати альтернативний варіант, але слухних пропозицій не отримали. На сьогодні ми не можемо обійтися без збільшення кількості працюючих. Наведу лише одну цифру. Зараз в Україні співвідношення пенсіонерів і осіб, які сплачують внески, — 95%. В Росії цей показник — 52,6, Польщі — 41,6, Естонії — 58,2.

Демографічна ситуація сьогодні тисне на пенсійну систему в багатьох країнах — зокрема, Фран-

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД

Як показує світовий досвід, безболісних пенсійних реформ не існує. Практично всі країни, що починали процес перетворення, стикалися з невдоволенням населення, протестами профспілок і складним перехідним періодом від старої системи до нової. Але в результаті держави, які провели вдалі реформи, вже підвищують пенсії своїм громадянам. А ті, хто не зважиться на радикальні кроки зараз, змушені будуть робити їх пізніше, але з великими втратами.

Моделі різні — мета одна

А ЯК У НИХ. Країни, що зважилися на перетворення раніше за інших, уже отримують позитивні результати

ШВЕЦІЯ: відмовилися від чіткого пенсійного віку

Однією з перших на серйозні перетворення зважилася країна, що живе за моделлю так званого «капіталістичного соціалізму», — Швеція. Високі (майже в половину доходу найманого робітника) податки дали їй можливість ще з середини 1960-х років побудувати систему максимального соціального захисту своїх громадян. Безкоштовна медицина і освіта доповнювалися високою пенсією (максимум — 60% від заробітку) після 30-ти років робочого стажу для чоловіків і жінок. При цьому кожен швед отримав право обраховувати свою пенсію з урахуванням 15 років роботи з найвищим доходом. Усе було добре до середини 1980-х років, коли вперше постало питання про реорганізацію пенсійної системи. Причина — демографічна проблема: через зростання тривалості життя і падіння народжуваності накопичень пенсійних фондів на забезпечення виплат у колишньому обсязі не вистачало.

На відміну від України, Швеція на той час була в хоррошій економічній формі і не

Життя на пенсії тільки починається...

переживала тих кризових явищ, з якими зараз зіткнулися ми. Це дало змогу розтягнути реформу на 15 років, розпочавши з дискусій та роз'яснювальної роботи і завершивши остаточною перебудовою всього пенсійного механізму. Перші обговорення реформи припали на середину 1980-х. У 1984 році була створена державна комісія для вивчення системи соціального забезпе-

чення. Робота комісії тривала до кінця 1980-х. Її висновок свідчив: якщо нічого не міняти, до 2020 року система пенсійного забезпечення Швеції обов'язково наразиться на НЕПЕРЕБОРНІ фінансові труднощі.

На початку 1991 року був представлений звіт, в якому пропонувалися способи реформування системи. Комісія рекомендувала не міняти пенсійну структуру цілком,

а запровадити індексацію, прив'язану до темпів економічного зростання, а не до цін. Окрім того, пропонувалося підвищити пенсійний вік і ввести вимогу тривалішого стажу для здобуття повної пенсії. Потім досить оперативно розробили програму реформ. Була сформована парламентська група, до складу якої ввійшли члени всіх партій, представлених на той час у парламенті

Фото з сайту visualphotos.com

(Риксдагу). Групу очолював міністр соціальної політики. У 1994 році публічне обговорення реформи лише розпочалося, а вже в 2001-му році шведи отримували пенсію за новою схемою.

Фінансову основу пенсії в цій країні тепер складають щомісячні відрахування у розмірі 18,5% від зарплати, 16% з яких ідуть на рахунок накопичувальної пенсії і використовуються для виплат старшим поколінням. Отримані кошти рівномірно розподіляються серед усіх шведських пенсіонерів. 2,5% пенсійних внесків, що залишилися, перекладаються на умовно-накопичувальні рахунки (УНС). Наймані співробітники мають право на свій розсуд розмістити їх в одному з 800 пенсійних фондів із мінімальною прибутковістю 3% річних. Інвестиції ПФ жорстко регулюються, зокрема діють обмеження на інвестиції в нерухомість або прямиї позики.

Цікаво, що шведи відмовилися від чіткого пенсійного віку. Починаючи з 61 року, жителі країни можуть претендувати на виплати зі

своїх персональних рахунків (так звану умовно-накопичувальну пенсію, що формується з 2,5% відрахувань). Отримати повноцінну пенсію із загального соціального казана вони мають право з 67 років. Держава заохочує пізніший вихід на пенсію, підвищуючи її приблизно на 10% за кожен рік, що людина пропрацювала після 65 років.

Підсумок шведської пенсійної реформи такий. Середня пенсія в країні приблизно \$2000. Шведом із невисокими доходами держава за рахунок загальних податків виплачує гарантовану мінімальну пенсію — \$1050 тим, хто перебуває у шлюбі, і \$1180 самотнім. Пенсіонери з низьким доходом також можуть претендувати на дотації на житло, що компенсують 93% витрат на його оплату. Після реформи загальний рівень пенсій зріс майже на 20%. Він уже не залежить від динаміки зарплат. А сама система більше не стоїть перед загрозою банкрутства через демографічні та фінансові проблеми.

ПОЛЬЩА: у режимі шокової терапії

На відміну від Швеції, якій зміни були необхідні насамперед з демографічних причин, Польща позбавлялася спадщини соціалістичних часів. До того ж, позбавлялася так, як проводила й решту своїх економічних реформ, — у режимі шокової терапії. Фактично країна нічого не реформувала. Вона відмінила стару пенсійну систему і запровадила нову. Ідеологи перетворень аргументували це тим, що чим сміливіше і швидше діє влада, тим менше «мук реформ» переживає суспільство. Нова пенсійна система запроваджувалася в Польщі в 1999 році і стала однією з перших глибоких пенсійних реформ у Східній Європі. Проведена вона була лише за 2 роки. За 10 років до цього, на межі 1980-90-х рр., були створені два фонди: фонд суспільного страхування і пенсійний фонд селянських пенсій. Перший на три чверті формувалася за рахунок податків і на чверть дотувався державою, другий фонд цілком залежав від держбюджету. Аналогічні заходи були застосовані і в інших країнах Східної Європи.

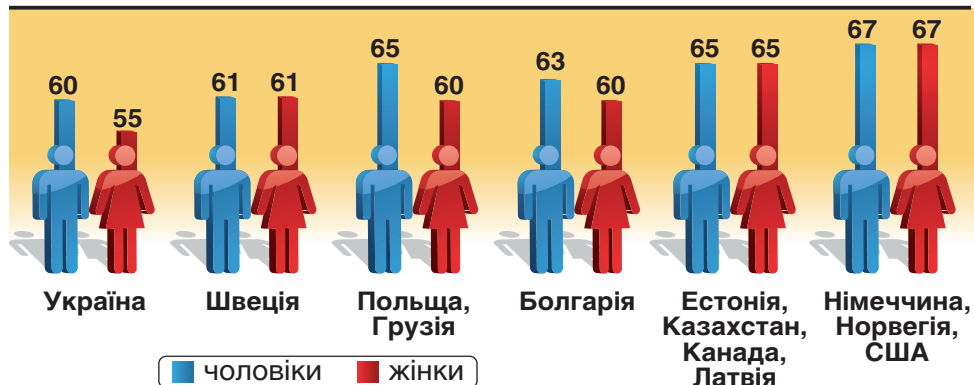
Але з 1 січня 1999 року з'явилася нова система, яка з попередньою практично не має нічого спільного. Її головна перевага в тому, що вона захищена від загрози дефіциту. Загальний обсяг виплат за визначенням дорівнює

тому самому обсягу збираних внесків. Такого результату вдалося досягти завдяки базуванню всієї системи на індивідуальних пенсійних рахунках. Кожен працюючий отримує в майбутньому те, що він вніс до цієї системи, плюс відсотки (ставка повернення). Слід підкреслити, що це стосується всієї системи, а не лише її частини, керованої недержавними пенсійними фондами.

Зараз працедавець і найманий співробітник відраховують у пенсійну систему в рівній пропорції 19,5% зарплат. 12% внеску надходить до системи соціального страхування, яка перебуває у віданні Управління соціального страхування (ZUS — Zakład Ubezpieczenia Społecznego). 7,5% працівник переказує на накопичувальний рахунок відкритих пенсійних фондів, якими управляють приватні компанії. Громадяни мають право обирати фонд самостійно й змінювати його, якщо їм щось не сподобалося.

Досягнувши пенсійного віку, жителі Польщі отримують гарантовану мінімальну пенсію (\$235), якщо їхній трудовий стаж становить 25 років для чоловіків і 20 років для жінок. На час запровадження (1999 р.) реформа стосувалася лише тих, хто народився після 1949-го, тобто громадян до 50 років. Старшого покоління зміни не торкнулися. Згідно із законом,

Вік виходу на пенсію у деяких країнах

У більшості країн з 1989 р. пенсійний вік підвищено до 5 років.

усі трудящі, що народилися в 1969 році або пізніше, були зобов'язані обрати пенсійний фонд до кінця вересня 1999 року. Тим, хто народився між 1949 і 1969 роками, надавалося право вибору: залишитися в старій системі або приєднатися до нової. Таке рішення слід було остаточно прийняти до кінця грудня 1999 року. Паралельно були анульовані всі соціалістичні пенсійні пільги. Розмір пенсії став залежати лише від суми заробітку і від стажу.

Підсумок польської пенсійної реформи: середня пенсія в Польщі становить \$450, пенсійний вік для чоловіків 65 років, для жінок — 60 років. Загрози фінансовій неспроможності системи соціального забезпечення більше не спостерігається.

БОЛГАРІЯ: поступово зникає проблема дефіциту

На відміну від демографічних проблем Швеції і ломки соціалістичної спадщини в Польщі, пенсійна реформа в Болгарії — це вимушений захід для порятунку держбюджету. Клубок проблем у наших болгарських сусідів формувалася поступово. У першій половині 1990-х років частка витрат на пенсійне забезпечення у ВВП підвищилася з 9 до 11% і зростала з кожним роком. У 2010 році на тлі недостатнього фінансування дефіцит місцевого пенсійного фонду (Національного інституту соціального страхування) досягнув 115 млн євро. А загальний обсяг засобів державного бюджету, пенсій, що спрямовувалися на виплату, перевищив 60%.

Варто зазначити, що перші нерішучі кроки з реформування пенсійної сис-

теми були зроблені ще в 2000 році, коли запровадили потрібну модель пенсійного страхування. У неї, окрім державного (так званого суспільного) страхування, були включені обов'язкове страхування в приватних пенсійних фондах для болгарських громадян, народжених після 1959 року, а також можливість додаткового добровільного страхування. Але все це залишилося переважно на папері.

Тому наприкінці 2010 року парламент країни прийняв низку законів, зокрема зміни в Кодексі соціального страхування. Відповідно до плану реформи, з 1 січня 2011 року на 1,8% зріс розмір страхових внесків. При цьому їх розподіл між працівниками і працедавцями в співвідношенні 40:60 зберіг-

ся. Уже з наступного року збільшуватиметься необхідний для здобуття пенсії трудовий стаж — з нинішніх 34 для жінок і 37 років для чоловіків до, відповідно, 37 і 40 років. Збільшення буде поступовим — по 4 місяці щороку до 2020-го. А з 2021 року підвищуватиметься і вік для виходу на пенсію: до 63 для жінок і 65 років для чоловіків. Буде скасована друга інвалідна пенсія, а також змінений механізм індексації.

Утім, для тих, кому важливі не гроші, а відпочинок, збережеться можливість піти на пенсію в 65 років, якщо бракуватиме 3-х років необхідного стажу. Але при цьому пенсія зменшиться на 2,4% за кожен рік, що не вистачає до повного стажу. А ось працюючі пенсіонери отримуватимуть надбавку до пенсії у розмірі 3% за кожен відпрацьований додатково рік, але вже після того, як припинять працювати.

Попередній підсумок пенсійної реформи в Болгарії: перетворення вже дали можливість позбутися деяких фінансових перекосів, а в перспективі поставлять крапку на проблемі дефіциту. В результаті одночасно з початком пенсійної реформи в Болгарії підвищать і розмір пенсій. Загалом, за планами уряду, до кінця першого етапу пенсійної реформи в 2015 році пенсія зросте майже вдвічі.

ДУМКА ЕКСПЕРТА

«Кожен повинен думати про свою пенсію»

Директор департаменту пенсійного забезпечення Мінсоцполітики
Микола ШАМБІР

Запропонований урядом законопроект має встановити соціальну справедливість у системі пенсійного забезпечення. Головна ідея пенсійної реформи — зацікавити кожного громадянина думати про розмір пенсії, яку він отримуватиме в майбутньому. Для цього буде впроваджено накопичувальну систему пенсійних розрахунків, що дасть змогу забезпечити гідний рівень життя пенсіонерам. Сьогодні важливо також, щоб кожен працюючий легально сплачував внески, тобто зарплат у «конвертах» не повинно бути. В свою чергу уряд гарантує стовідсоткову виплату пенсій зараз і в майбутньому.

Про реформування пенсійної системи у нас ідеться не один рік. Реформу давно вже треба було розпочати, стверджують фахівці. Адже населення України старішає, тож утримувати пенсіонерів у солідарній системі працюючим буде проблематично. Пенсійне законодавство не переглядалося чимало років, а його давно треба адаптувати до сучасного світу. Справедливим має бути пенсійне законодавство і до людей, які усе трудове життя сплачували пенсійні внески, не приховуючи своїх трудових доходів. Тобто головною метою проведення пенсійної реформи уряд визначив забезпечення достойного рівня життя громадян. Детальніше про це розповідає директор департаменту пенсійного забезпечення Мінсоцполітики Микола Шамбір.

УК Миколо Івановичу, який розмір пенсій отримує більшість пенсіонерів українців?

— Майже дві третини пенсіонерів — до 1 тис. гривень. У той же час

середній розмір «спеціальних» пенсій щонайменше у 2,5 раза перевищує середній розмір пенсії, призначеної на загальних умовах. На даний час є й розрив між розмірами пенсій жінок і чоловіків. Для жінок встановлено нижчу межу працездатного віку, вони мають меншу тривалість стажу, тож їхня заробітна плата в середньому майже на

Для осіб, що раніше отримали погодження на продовження перебування на державній службі до 65 років, погодження будуть чинними, вони обійматимуть свої посади до зазначеного віку.

30% нижча, ніж у чоловіків. Тобто існує ще й гендерна нерівність. У цифрах це виглядає так: середній розмір пенсії за віком у жінок становить в середньому 872,6 грн, у чоловіків — 1327,06 грн. Отже, розмір пенсії за віком жінок удвічі менший за розмір пенсії за віком чоловіків.

УК Якщо все залишити так, як є, до чого це може призвести?

— Може так статися, що людям не буде звідки платити пенсії. Причому, у 2010 році з держбюджету на покриття дефіциту бюджету ПФ було виділено майже 34,4 млрд грн. Незбалансованість бюджету ПФ — тема болюча. Видатки на пенсійне забезпечення вже сягнули 16,3% ВВП. При цьому не слід забувати, що розмір пенсійних внесків становить 35%, що набагато вище, ніж в інших країнах Європи: в Угорщині — 26,5%, у Франції — 24%, Чехії — 28%, Швеції — 18,9%. Проте й цього недостатньо для покриття пенсійних видатків.

Тому нинішній уряд у першу чергу вирішив збалансувати доходи і видатки Пенсійного фонду. Тож було підготовлено новий законопроект «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи».

УК Які принципи у ньому закладені?

— Це запровадження II рівня пенсійної системи:

* накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування буде запроваджена в рік, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України;

* учасниками цієї системи будуть особи, яким на дату запровадження системи виповнилося не більше 35 років;

* розмір страхового внеску на дату впровадження системи передбачається встановити у розмірі 2% із подальшим його щорічним підвищенням на 1% до досягнення 7%;

* адміністрування страхових внесків накопичувальної системи здійснюватиметься через Пенсійний фонд України. Через 2 роки після запровадження сплати страхових внесків до накопичувальної системи її учасники матимуть право обирати недержавні пенсійні фонди, в яких накопичуватимуться їхні пенсійні кошти.

Збільшення бази для нарахування єдиного соціального внеску:

* планується підвищити максимальну величину, з якої з 1 січня 2011 р. буде справлятися єдиний соціальний внесок, з 15 до 17 процентних мінімумів для працездатних осіб.

Для врегулювання пенсійного забезпечення держслужбовців пропонується:

ДОВІДКА «УК»

В Україні 13,7 млн пенсіонерів. Зараз на 95 пенсіонерів припадає 100 осіб, що сплачують пенсійні внески. Якщо реформу не провести, то в 2025 р. 1 працюючий утримуватиме 1 пенсіонера. У 2050 р. вже буде 125 пенсіонерів на 100 працюючих.

* обмежити максимальний розмір пенсії на рівні 12 розмірів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність (на сьогодні це 9 тис. гривень);

* зменшити з 90 до 80% розмір пенсії від заробітної плати для держ-службовців;

* призначена достроково (за півтора року) пенсія державним службовцям, депутатам, прокурорам, суддям виплачуватиметься лише непрацюючим пенсіонерам;

* на період роботи спеціальні пенсії виплачуватимуться в розмірі трудових пенсій, визначених за нормами Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

* призначати «спеціальні» пенсії особам, які мають право на пенсію зі зниженням пенсійного віку (чорнобильці, шахтарі), лише при досягненні загальноновстановленого пенсійного віку, а до цього часу в розмірі, визначеному за нормами Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

* підвищити з 2013 р. пенсійний вік для чоловіків-державних службовців до 62 років. Цей вік буде граничним, інститут продовження перебування на державній службі буде скасовано.

Для працівників бюджетної сфери:

* з метою покращення умов пенсійного забезпечення працівників бюджетної сфери (освіти, культури та охорони здоров'я) при виході на пенсію пропонується запровадити одноразову допомогу у розмірі 10 призначених їм пенсій;

Для військовослужбовців:

* період перебування на військовій службі буде збільшено з 20 до 25 календарних років;

* строк служби буде визначатися лише у календарному обчисленні, пільгові (для окремих категорій

військових) коефіцієнти будуть застосовуватися лише при визначенні вислуги років;

* при виході на пенсію і подальшому працевлаштуванні на цивільну роботу колишній військовослужбовець отримуватиме свою пенсію. Разом з тим на час роботи та одержання зарплати пенсія таких працюючих пенсіонерів індексуватися не буде.

* допомога військовослужбовцям при виході на пенсію виплачуватиметься у раніше встановлених розмірах.

* пропонується розпочати 10-річний етап збільшення пенсійного віку для жінок з 55 до 60 років на 6 місяців кожного року;

* як компенсатор на період підвищення віку пенсія жінок збільшуватиметься на 2,5% за кожні півроку. За 10 років розмір пенсії може зрости максимально на 25%.

Для удосконалення порядку призначення, перерахунку пенсій пропонується:

* підвищити мінімально необхідний страховий стаж для одержання пенсії за віком з 5 до 15 років;

* для новопризначених пенсій підвищити нормативну тривалість страхового стажу для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі для жінок з 20 до 30 років та для чоловіків з 25 до 35 років;

* для призначення пенсії брати розмір середньої заробітної плати за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії, а перерахунок пенсії проводити із середньої заробітної плати, з якої призначено (перераховано) пенсію;

* проводити перерахунки пенсій працюючим пенсіонерам, які отримують пенсію за вислугу років, тільки після досягнення пенсійного віку;

* проводити призначення пенсій із заробітної плати лише за даними персоналізованого обліку.

«Чим довше людина працює, тим більшу матиме виплату»

Директор Аналітично-дорадчого центру Блакитної стрічки (ЄС/ПРООН)
Марчін СВЕНЧИЦКІ

Багатьох нинішніх пенсіонерів та, власне, і молодь також турбує, які пенсії вони отримуватимуть після впровадження пенсійної реформи. Чи буде встановлено нарешті справедливість при їх призначенні? Як збільшити свою пенсію, допоки працюєш? Відповіді на ці та інші запитання компетентних осіб, науковців, експертів зводяться до одного: потрібна реформа.

Аналітично-дорадчий центр Блакитної стрічки на замовлення українського уряду вже кілька років поглиблює вивчає демографічні й фінансові передумови пенсійної реформи в Україні. Розмова кореспон-

дента «УК» з керівником центру Марчіном Свенціцкі — про новий пенсійний законопроект.

УК Пане Марчіне, чи зможуть українці отримувати гідну пенсію, якщо пенсійна система залишиться такою, як тепер?

— Однозначно ні. Пенсійна система в Україні не може існувати в такому вигляді. Тож про добрі виплати годі й казати. Зі старінням населення кількість платників до Пенсійного фонду до 2050 року зменшиться на 25%, а отримувачів пенсій стане більше на 8%. Тим часом в Україні один з найвищих у Європі обсяг пенсійних

видатків за співвідношенням до ВВП — торік ця цифра складала 18%.

Вибір для українців такий: або оплачувати пенсії людям, які здатні ще працювати, або створювати нові робочі місця — будувати дороги, модернізувати залізницю, фінансувати наукові інститути, систему охорони здоров'я, робити капіталовкладення у людський ресурс, щоб талановита молодь залишалась в Україні й працювала на її розквіт.

Тож українці, на мою думку, не зможуть мати гарні пенсії, якщо залишити все, як є. Потрібно і пенсійний вік підвищувати, й запроваджувати обов'язкову накопичувальну систему.

УК Підняття пенсійного віку для жінок у нас сприймається неоднозначно. Вважається, що це суб'єктивне рішення. Узяти хоча б Чорнобильську катастрофу, несприятливу екологічну ситуацію...

— Це не аргументи. Жодних підстав для утримання такої низької межі пенсійного віку для жінок немає. Нинішня межа пенсійного віку

не переглядалася в Україні з 30-х років. Серед країн СНД лише 4 держави залишили пенсійний вік 55 років для жінок і 60 для чоловіків. Це Білорусь, Російська Федерація, Узбекистан і Україна. Решта пенсійний вік збільшили. А щодо чорнобильців, то є закон, згідно з яким особа може піти на пенсію за станом здоров'я. Крім того, нагадаю, що підняття пенсійного віку для жінок рятує їх від зменшення пенсій. Зараз середній розмір їхньої пенсії становить лише 67% пенсії чоловіків, а співвідношення середніх розмірів зарплати жінок і чоловіків становить 75%. Це суттєва різниця.

УК Погодьтеся, мають рацію ті громадяни, які справедливо нарікають, що до пенсії багато чоловіків не доживають, та й жінки після виходу на пенсію живуть не так довго, як прогнозують експерти. Тобто найважливіший аргумент — низька тривалість життя.

— Давайте проаналізуємо очікувану тривалість життя після пенсії.

Для чоловіків в Україні вона становить після 60-ти 14 років. Для жінок у віці 55 — 25, що вище, ніж у багатьох європейських країнах. Наприклад, в Італії чоловіки після пенсії живуть майже 25 років, у Польщі — 22, Японії — 23, Угорщині — 20. Жінки в Україні отримують світовий рекорд зі співвідношення періоду перебування на пенсії та періоду праці на неї: 7,1 року перебування на пенсії в розрахунку на 10 років праці. В таких країнах, як Англія, — це 5,8 року, Польща — 5,5, Німеччина — 4,6 року.

УК Мабуть, не від доброго життя ми змушені працювати довше, адже розмір пенсії у більшості українських пенсіонерів невеликий.

— З підняттям пенсійного віку для жінок нових пенсіонерів стане менше, проте збільшиться кількість працюючих. Для всіх пенсіонерів це безпечна ситуація, бо є кому пенсії фінансувати. Пізній вихід на пенсію — це підтримка нинішніх і майбутніх пенсіонерів. Таким чином, у них будуть гідні пенсії.

ДУМКА ЕКСПЕРТА

Пенсійна реформа в Україні: елемент євроінтеграції

Кость БОНДАРЕНКО,
директор Інституту
Української політики

Суперечки про доцільність чи недоцільність проведення пенсійної реформи в Україні тривають не один місяць. Уряд розуміє: проводити реформу потрібно, і ця реформа — не наслідок просто чийогось бажання або політичної примхи, це реальна необхідність, продиктована часом. Посудити самі: пенсійний вік на рівні 55 років для жінок та 60 років для чоловіків уперше було запроваджено у СРСР на початку 30-х років минулого століття. Тоді середня тривалість життя чоловіків становила 42 роки, а жінок — 48 років. Демографічні показники з тих пір суттєво змінилися. Змінилася і ситуація з Пенсійним фондом, відрахуваннями до нього та його наповненістю. Сьогодні кількість працюючих громадян і кількість пенсіонерів в Україні поступово урівнюються: економісти прогнозують, що за кілька років ми матимемо однакову кількість працюючих та пенсіонерів. Зрозуміло, що в таких умовах говорити про ефективність пенсійної системи буде неможливо.

Пенсійний фонд уже сьогодні потребує значних дотацій з боку держави. А пенсіонери хотіли б отримувати пенсії на рівні, який би забезпечував їм гідне життя. Не копійки, не прожитковий мінімум, а саме гідне життя. Саме на забезпечення гідного життя людей похилого віку і спрямована пенсійна реформа.

Ми часто бачимо європейський досвід. Часто чуємо про те, що з виходом на пенсію життя на Заході тільки починається. Гідне пенсійне забезпечення є одним з елементів системи європейських соціальних стандартів, про які так люблять говорити політики. Справді, якщо ми заявляємо про бажання стати частиною Європи, то й рівень життя має бути європейським — у тому числі й у пенсіонерів.

Між тим у самій Європі також розуміють необхідність підвищення пенсійного віку для громадян. Ось лише кілька фактів.

Німеччина. 1996-97 рр. пенсійний вік піднято до 65 років. 2010 — до 67 років з 2012-го. До 2024 року пенсії буде підвищено до 29% — в середньому на 1,9% на рік. Розмір базової пенсії для працівника, який має стаж приблизно 45 років, підвищиться до 1584 євро.

Нідерланди. 1-ше місце в світі за стабільністю пенсійної системи, виплати становлять 70% зарплати. Пенсійний вік — 65 років, а з 2020-го — 67.

Як жінки йтимуть на заслужений відпочинок

Великобританія. 2007 — підвищено пенсійний вік із 65 до 68 років.

Іспанія. 2011 — пенсійний вік встановлено на рівні 67 років.

Франція. 2010 — пенсійний вік підвищено до 67 років. До 2018-го термін виплати пенсійних внесків збільшиться до 42 років.

За межами Європи, у тих же США, у 2010 році Білий Дім розробив рекомендації про поетапне підвищення пенсійного віку з 62-66 до 69 років.

Тобто є загальносвітова тенденція, якій слідує й Україна.

Сьогодні акцентувати увагу потрібно не на самому факті підвищення пенсійного віку, а на якості життя людей, яка має впливати з підвищення пенсійного віку. Головним є не те, у 55 чи у 65 років піде на пенсію людина, а те, чи буде вона й надалі отримувати жebraцьку допомогу від держави, а чи справді пенсійне забезпечення стане реальною компен-

сацією за всі роки роботи. Тобто ключовими словами при оцінці наслідків пенсійної реформи мають стати ГІДНІСТЬ та ЯКІСТЬ.

Важливий момент: пенсійна реформа не зводиться виключно до підвищення пенсійного віку, як у цьому намагаються переконати політичні опоненти уряду. Як писав Іван Франко, «ти взяв лише один з мого життя момент». Вирвані з загального контексту заходи не можуть дати повної кар-

тини запланованого реформування. Між тим підвищення пенсійного віку — це лише перший, необхідний крок. Суть реформи полягає в іншому — у зміні самої філософії пенсійної системи.

Сьогодні в Україні діє солідарна пенсійна система, коли кожен працюючий громадянин частину зароблених коштів відраховує у Пенсійний фонд, утримуючи таким чином пенсіонерів. Вище було зазначено: кількість працюючих громадян в країні практично зрівнялася з кількістю пенсіонерів. Тому реальність невдовзі може стати загрозливою для соціальної стабільності в Україні. Ще у середині 1990-х років економісти визначили, що вихід може бути тільки один: у поступовому переході від солідарної до накопичувальної системи. І це положення неодноразово і дискутувалося, і навіть включалося до передвиборних програм багатьох політичних партій. На жаль, за останні 15 років (з моменту, коли тезу було сформульовано) віз пенсійного реформування не зрушив з місця. А час іде. А пенсіонери нарікають на те, що на пенсію сьогодні прожити важко.

Опоненти уряду часто говорять, що головна проблема — у несправедливому нарахуванні пенсій, у наявності надвисоких пенсій у деяких колишніх чиновників тощо. Звісно, вилка пенсійного забезпечення має бути більш справедливою і збалансованою, але навіть ліквідація всіх надвисоких пенсій з наступним перерозподілом їх між усіма пенсіонерами не призведе до покращення ситуації. У такому випадку кожен пенсіонер в Україні отримає надбавку до пенсії на рівні аж 72 копійок. Чи популістські заклики окремих політиків — вихід? Очевидно, що ні.

Накопичувальна система дасть змогу громадянам заздалегідь розраховувати свою пенсію, впливати на її розмір шляхом щомісячних відрахувань на власний пенсійний рахунок. Тобто людина працюватиме все життя саме на власну пенсію. Така система діє сьогодні у більшості країн Європи і вже випрадала себе, продемонструвала свою ефективність.

Тому пенсійне реформування покликане

а) наблизити Україну до Європи — на рівні соціальних стандартів;

б) встановити справді справедливий і ефективний систему пенсійного забезпечення;

в) перетворити пенсії на серйозний механізм забезпечення фінансових, матеріальних та духовних потреб людей похилого віку;

г) забезпечити гідне життя і відчуття стабільності людям, які своєю працею заслужили на достойний відпочинок.

Реформи можна оцінити не стільки за першими кроками, скільки за наслідками. А наслідки можна буде відчутти вже за рік-півтора. Ті, хто сьогодні найбільше виступають проти пенсійної реформи (а за соціологічними даними, це люди віком від 45 до 50 років — тобто, ті, кому до пенсії залишається ще чимало часу), матимуть змогу вповні зрозуміти переваги запропонованих нововведень. Тим більше, що пенсійна реформа запроваджуватиметься не революційним, не раптовим методом, а поетапно, але наполегливо і цілеспрямовано.

Україна обов'язково пройде свій шлях реформ — не зважаючи на критику опонентів. Ці реформи давно назріли і стали необхідними. Інакше Україна приречена на відсталість і на поступову деградацію — деградацію державних інститутів, деградацію суспільних відносин, девальвацію людських цінностей. Саме тому назад дороги немає — є тільки дорога вперед, до втілення реформ.

ЧИННА СОЛІДАРНА СИСТЕМА

Мінімальна пенсія розраховується таким чином:

Жінка, яка робила внески не менше 20 років, або чоловік, який робив внески не менше 25 років, але чия розрахована пенсія є нижчою прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, отримують пенсію, доведену до мінімального рівня. Потім додатково нараховується сума, яка дорівнює по 1% від мінімальної пенсії за кожний рік здійснення внесків за той період, що перевищує 20 або 25 років, що дасть в результаті фактичну пенсію.

Фінансові стимули для чоловіків та жінок працювати довше:

Існує стимул для збільшення пенсії на відсотки, які сплачують особи за кожний повний рік, на який вона відкладає свій вихід на пенсію. В більшості випадків цей стимул є меншим, ніж той, який пропонується зараз.

Відсутність максимальної пенсії.

Заробітна плата для розрахунку пенсії:

Осучаснення заробітної плати здійснюється на основі середньої заробітної плати, отриманої протягом останнього року перед виходом на пенсію.

Пенсія обчислюється із заробітної плати за будь-які 5 років до 1 липня 2000 року та за весь період сплати внесків після 1 липня 2000 року.

Військовослужбовці:

Мінімальний строк служби для отримання пенсії — 20 років.

Працівники бюджетної сфери:

Одноразова виплата кратних сум місячної пенсії у разі виходу на пенсію не передбачена.

Працюючі пенсіонери:

Пенсія працюючого пенсіонера у разі збільшення показника прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб коригується автоматично.

ЩО ПРОПОНУЄТЬСЯ ЗМІНИТИ

Розрахунок мінімальної пенсії:

Жінка, яка сплачувала внески не менше 30 років, і чоловік, який сплачував внески не менше 35 років, і чия розрахована пенсія є меншою за прожитковий мінімум для непрацездатних осіб, матимуть пенсію, яка буде збільшена до розміру мінімальної пенсії. За кожний рік сплати внесків, що перевищує мінімальний період сплати внесків, до пенсії додаватиметься по 1% розміру мінімальної пенсії за кожний рік понад мінімально необхідний стаж (понад 30/35 років). І якщо сума розрахованої пенсії та надбавки за додатковий стаж дасть у результаті загальну суму пенсії, яка буде меншою за прожитковий мінімум для непрацездатних громадян, підсумковий розмір пенсії буде доведено до мінімального розміру, тобто на рівні прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб.

Збільшити фінансові стимули, щоб працювати довше:

За кожні 6 місяців, на які жінка відкладає вихід на пенсію, що перевищує її вік виходу на пенсію, обумовлений законом, розмір її пенсії збільшується на 2,5%, доти, доки вона зрештою звернеться за отриманням пенсії. Для чоловіків у випадку, коли вони відкладають свій вихід на пенсію, змін в сучасних нормах немає.

Запровадити максимальну пенсію:

Максимальний розмір пенсії, який може отримати учасник через солідарну систему, дорівнюватиме 12 прожитковим мінімумам для непрацездатних осіб.

Розмір бази заробітної плати для розрахунку пенсії:

Розрахункова база для визначення скоригованого заробітку розширюється. Осучаснення заробітної плати працівника буде здійснюватися на основі середньої зарплати, з якої сплачуються пенсійні внески за останні три роки, що передують виходу на пенсію.

Пенсія буде обчислюватись із заробітної плати за даними персоналізованого обліку, починаючи з 1 липня 2000 року.

Збільшити мінімальний строк служби для військовослужбовців:

У разі, якщо закон вступить в силу, мінімальний строк служби для військовослужбовців для отримання пенсії за віком поступово збільшується з 20 до 25 років. Пенсія обмежується 12 прожитковими мінімумами і 80% від грошового утримання.

Надати одноразову виплату окремим працівникам бюджетної сфери, які відкладають вихід на пенсію:

Окремі працівники бюджетної сфери, які продовжують працювати після визначеного віку виходу на пенсію та мають стаж не менше 35 років (чоловіки) та 30 років (жінки), отримають після припинення роботи одноразову неоподатковану грошову виплату у розмірі їх місячної заробітної плати за десять місяців.

Розрахунок пенсій працюючих пенсіонерів:

У разі, якщо особа отримує пенсію і продовжує працювати, її пенсія буде перераховуватися у зв'язку зі збільшенням показника прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб, коли вона закінчить працювати.

ДУМКА ЕКСПЕРТА

«Нинішня реформа виправдана»

Академік, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту праці і зайнятості населення
Микола ШАПОВАЛ

Переважає більшість людей в Україні живуть на невеликих розмірах пенсій. Тож реформування пенсійної системи назріло давно. Пенсіонери мають отримувати справедливі виплати, які залежатимуть від страхового стажу і розміру заробітної плати. Яких заходів потрібно вжити, щоб старість була безбідною, розповідає заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту праці і зайнятості населення, академік Микола Шаповал.

УК Миколо Сергійовичу, чи потрібна нам зараз пенсійна реформа, чи можемо почекати кращих часів, адже про неї вже говорять не один рік? — З прийняттям Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» у 2003 році в Україні здійснено перехід від пенсійного забезпечення до пенсійного страхування. Але, на жаль, крім цього закону, у нас залишилися і так звані «спеціальні» закони, за якими нараховувалися «спеціальні» пенсії. Вважаю, що нинішня реформа є виправданою, тому що пенсії всім категоріям пенсіонерів будуть нараховуватись не тільки з урахуванням трудового стажу, а й граничного рівня заробітної плати, з якої справляються пенсійні внески до Пенсійного фонду. Раніше такі правила для окремих категорій працівників, які виходили на пенсію, не враховувались. Тобто цей захід буде сприяти наве-

денню справедливого порядку в нарахуванні пенсій. Це я вважаю першим кроком в пенсійному реформуванні.

УК А які недоліки ви вбачаєте в чинній пенсійній системі?

— Кожна держава має певні зобов'язання перед своїми працездатними громадянами та громадянами похилого віку. Щодо працездатних громадян, то одним із основних зобов'язань держави є забезпечення права на працю. А щодо людей похилого віку — це забезпечення гідного рівня життя в старості.

Основними недоліками чинної пенсійної системи є:

- ♦ виплата мінімальної пенсії, незалежно від страхового стажу та сплачених внесків;
- ♦ відмінність у розмірах пенсій, призначених у різні роки, при однакових даних пенсійної справи щодо страхового стажу та коефіцієнта заробітку;
- ♦ серед розвинутих країн один із найменших пенсійний вік, в першу чергу жінок;
- ♦ здійснення невластивих страховому фонду видатків (доплати до мінімального розміру пенсії, за відсутності мінімально необхідного страхового стажу у чоловіків 25 років (у жінок 20); збільшення розміру пенсії за понаднормовий страховий стаж (для чоловіків більше 25, для жінок — 20 років); дострокові пенсійні виплати за віком на пільгових умовах та за вислугу років застрахованим

особам, які зайняті на роботах з особливими умовами праці, відшкодування яких не передбачено чинним законодавством). Обсяг таких видатків у 2011 році, за нашими розрахунками, становитиме 45,1 млрд грн;

♦ неоднакові умови нарахування пенсій внаслідок різноманітності законодавчої бази з пенсійного забезпечення громадян;

♦ багаторазове відтермінування запровадження загальнообов'язкової накопичувальної системи.

Частина із вказаних недоліків покликаний усунути проект закону «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи». Він має:

- ♦ посилити роль страхового стажу та сплачених внесків при визначенні розміру пенсії;
- ♦ установити єдиний пенсійний вік для жінок та чоловіків;
- ♦ сприяти фінансовій стабільності Пенсійного фонду;

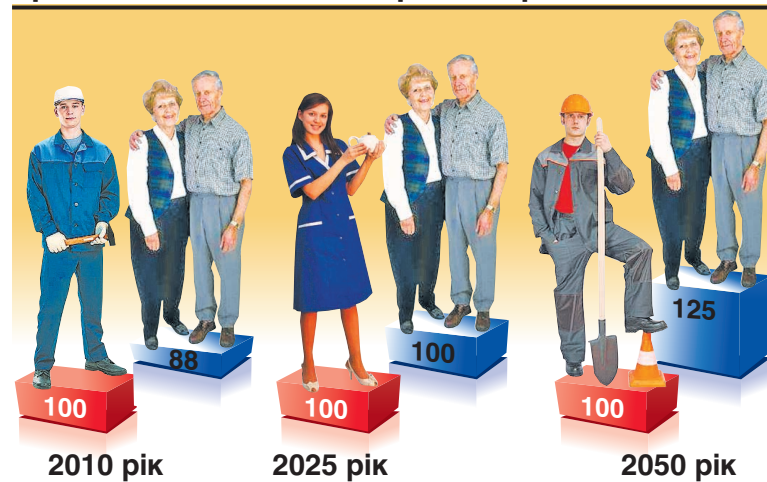
♦ запровадити загальнообов'язкову накопичувальну пенсійну систему.

В цьому аспекті проект названого закону є актуальним. Наступним кроком має бути суттєве підвищення заробітної плати та виведення економіки з тіні, оскільки зарплата є основним джерелом пенсійного забезпечення.

УК Як же розв'язати цю складну проблему?

— Хочу навести такий позитивний приклад із недалекого минулого нашої держави. У 2000 році, коли було повністю погашено заборгованість із заробітної плати та пенсій, почалося зростання економіки. Запитаєте, чому? А тому, що люди літнього віку не стали купувати закордонські товари, а свої, вітчизняні. Тож відповідь проста — збільшився попит на українські товари, а відповідно збільшилась і пропозиція на них. Це закон ринкової економіки. Його не можна ігнорувати.

Співвідношення працівників та пенсіонерів в Україні

У 2025 році один працюючий утримуватиме одного пенсіонера. За відсутності реформ розмір пенсії суттєво зменшиться.

УК Як досягти покращення рівня життя населення вже сьогодні та де ті резерви, які сприятимуть цьому?

— Досягти ефективного покращення рівня життя населення та соціального захисту як пенсіонерів, так і всіх малозабезпечених громадян, тривалої стабільності страхового пенсійного фонду можна лише шляхом здійснення реформування всієї економіки України, спрямованого на створення нових робочих місць, легалізації зайнятості та заробітної плати, підвищення її рівня, скорочення неповної зайнятості та безробіття, зменшення трудової еміграції.

Основним резервом для покращення рівня життя населення вже сьогодні є так званий корупційний податок на додану вартість. Значну частину його можна включити до заробітної плати працюючим в реальному секторі економіки. До державного бюджету надійде значна частина прибуткового податку з цієї збільшеної зарплати, що дасть можливість збільшити рівень зарплати у працівників бюджетної сфери. В підсумку за рахунок збільшення суми страхових внесків Пенсійний фонд стане бездефіцитним. Такий захід також не вплине на зростання оптових і роздрібних цін.

Щоб розв'язати цю проблему, потрібна політична воля вищого керівництва держави. Для компенсації надходжень до державного бюджету у зв'язку з ліквідацією податку на додану вартість можна додатково ввести податок з продажу в розмірі 1-2%. За рахунок такого заходу у людей повернеться довіра до влади. Із збільшенням попиту на вітчизняну продукцію стане зростати економіка, з'являться нові робочі місця, зменшиться безробіття.

Валентина КОКІНА,
«Урядовий кур'єр»

ТОЧКА ЗОРУ

«Реалізацію заходів не можна відкладати на перспективу»

Лідія ТКАЧЕНКО,
к. е. н., провідний науковий співробітник Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України

Вітчизняна система пенсійного забезпечення зазнала чимало змін за період незалежності, однак ці перетворення важко назвати реформою. Тяжіння політиків до передвиборного популізму, небажання брати на себе відповідальність за реалізацію «непопулярних», але вочевидь необхідних заходів, здійснення переважно короткострокових або косметичних параметричних змін та ігнорування об'єктивних довгострокових загроз призвели до розбалансованості та низької ефективності системи пенсійного забезпечення в Україні. Порівняно з 2004

р., середній розмір пенсій збільшився у 6 разів, однак майже весь цей приріст поглинула інфляція, а переважна більшість пенсіонерів і нині одержує низькі пенсії. При цьому залишаються нерозв'язаними практично всі завдання, анонсовані під час старту реформи 2004 року: не впроваджено обов'язкової накопичувальної складової державного пенсійного страхування (II-й рівень пенсійної системи), професійних і корпоративних пенсійних фондів для працівників з особливими умовами, не скасовано жодних пенсійних привілеїв. Непослі-

довність і непрозорість прийняття рішень, недостатня інформаційно-роз'яснювальна робота сформували в суспільстві стійке упереджене ставлення і песимістичні налаштування щодо цілей та результатів пенсійної реформи.

Демографічна «яма», пов'язана із входженням у працездатний вік малочисельних когорт, народжених у кризові 1990-ті роки, наслідки глобальної фінансово-економічної кризи, подвійні стандарти в суспільній свідомості та поширення утриманських настроїв серед значної частини населення зумовлюють, з одного боку, невідкладність і радикальність заходів реформування пенсійної системи, а з другого — особливі вимоги щодо їх обгрун-

тованості, виваженості та ефективності.

Переважає більшість заходів реформування пенсійної системи в усьому світі спрямована на посилення мотивації працездатного населення до активної участі в пенсійному страхуванні та подовження тривалості трудового періоду життя. Підвищення пенсійного віку та встановлення більш жорстких умов для одержання повного розміру пенсії, поряд із переведенням все більшої частини державних пенсійних схем до приватних, за частотою використання нині належать до найбільш популярних заходів пенсійних реформувань. Безальтернативність такого шляху пояснюється тенденціями демографічного старіння, що зумовлюють

постійне скорочення контингенту працездатного населення і стале збільшення кількості людей похилого віку, а отже — неминуче збільшення обсягів зобов'язань працездатної частини населення перед громадянами, що втратили працездатність у зв'язку із старістю або інвалідністю.

Стосовно наявних пенсіонерів суспільство й держава мають одне зобов'язання: забезпечити гідний рівень життя. Ці люди вже завершили свій трудовий шлях, і їхній трудовий внесок визначений. Можна різними способами намагатися його оцінити, але це суто арифметичні вправи, що обмежуються обсягом наявних коштів на актуалізацію призначених пенсій. Заходи пенсійної реформи повинні спря-

мовуватися переважно на працездатні покоління населення, щоб формувати їхню трудову поведінку, своєчасно реагувати на демографічні, економічні, соціальні виклики та загрози.

Реалізацію заходів пенсійної реформи не можна відкладати «на перспективу». Навпаки, з неї треба починати всі реформи в соціальній сфері та на ринку праці, інакше неможливо здолати в суспільстві утриманські настрої та пасивність. Саме пенсійна реформа здатна створити ефективні механізми залучення громадян до продуктивного зайнятості та повноцінної реалізації трудового потенціалу, зміцнення зв'язків між поколіннями та консолідації інтересів усіх верств населення.

ДУМКА ЕКСПЕРТА

«Пенсійний вік має бути однаковим»

Директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України
Елла ЛІБАНОВА

Система пенсійного забезпечення в Україні залишається соціально несправедливою — як за професійною, так і за гендерною ознаками. Тому сьогодні, коли триває громадське обговорення пенсійної реформи, думка демографів з цього приводу надзвичайно вагома. Про це розповідає директор Інституту демографії та соціальних досліджень Елла Лібанова.

— Елло Марленівно, у своїх інтерв'ю ви часто наголошуєте, що населення України старішає і працюючим буде дедалі важче утримувати пенсіонерів у солідарній системі, яка вже неефективна.

— Демографи визначають ефективність пенсійної системи за кількома індикаторами, що характеризують переважно мірою рівень життя пенсіонерів: це співвідношення середньої пенсії із прожитковим мінімумом, із середньою заробітною платою (т. зв. коефіцієнт заміщення пенсією втраченого заробітку), різниця між максимальною та мінімальною пенсіями тощо. В Україні мінімальна пенсія, за законодавством, дорівнює прожитковому мінімуму для осіб, які втратили працездатність і нині становить 750 грн. Коефіцієнт заміщення заробітної плати на 1 січня 2011 р. становить 48%, що дещо перевищує фінансові можливості солідарної системи. Останні арифметично визначаються лише двома показниками: співвідношенням між чисельностями пенсіонерів та платників внесків (нині на 100 платників внесків припадає 95 пенсіонерів, а в перспективі буде більше) і ставкою внесків на пенсійне страхування. Виходячи з українських співвідношень, коефіцієнт заміщення не може перевищувати 40%, решту треба фінансувати з бюджету. Максимальна пенсія із солідарної системи перевищує мінімальну в десятки разів, що є неприпустимим, оскільки основну частину диференціації пенсій мають забезпечувати (в розвинених країнах так і є) виплати з накопичувальних фондів. Тобто чинну систему пенсійного забезпечення вкрай важко визнати ефективною.

— У новому законопроекті з пенсійної реформи йдеться про підвищення пенсійного віку для жінок. Це питання суспільство сприйняло надто болісно. Чому саме вік жінок потрібно підвищувати?

— Зразу підкреслюю: підвищення пенсійного віку нікого не тишить. Але, на жаль, воно неминуче. Й ті, хто акцентує увагу на низькій середній тривалості життя при народженні (64,4 року для чоловіків і 74,8 року для жінок), не зовсім добре розуміють зміст показника середньої тривалості життя й техніки його обчислення. Це умовний показник, який обчислюють, виходячи з ризиків смерті протягом кожного року всього життя від самого народження. Ураховують ризики смерті в дитинстві, юності, пра-

цездатному віці. Проте коли ми ведемо мову про пенсійний вік, треба мати на увазі середню тривалість життя саме на пенсії, коли людина всіх цих ризиків уже щасливо уникла, тобто спиратися на показник, що враховує лише ризики смерті в старшому віці. Так-от, чоловіки після досягнення шістдеся-

тирічного віку в середньому живуть 14,8 року, а жінки після досягнення п'ятидесятип'ятиріччя — 23,9. Отже, цей аргумент проти підвищення пенсійного віку не спрацює.

Від пенсійного віку значною мірою залежить співвідношення пенсіонерів та платників

— Чи варто зрівнювати пенсійний вік чоловіків і жінок?

— Я вважаю, що пенсійний вік має бути однаковим. І те, що жінки витісняються з ринку праці раніше, за великим рахунком — дискримінація. Значною мірою завдяки цьому співвідношення середніх пенсій жінок і чоловіків становить 67%, тоді як заробітних плат — 75. До того ж, 42% пенсій за віком

ДОСЬЄ «УК»

Елла ЛІБАНОВА. Доктор економічних наук, професор, академік НАН України зі спеціальності «соціоэкономика», директор Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, академік-секретар відділення економіки НАН України.

Займається проблемами стратегії економічного й соціального розвитку суспільства, розвитку людського потенціалу. Опублікувала понад 300 наукових праць: монографії (зокрема видані за кордоном), підручники, статті, брошури.

жінок (тобто майже половина!) є меншими за гарантований мінімум. Після запровадження накопичувальної складової співвідношення пенсій стане ще більш дискримінаційним для жінок.

— У проекті закону пропонують збільшити не тільки пенсійний вік, а й тривалість страхового стажу для призначення

стажності 55-60 має 35-40 років стажу. Проте, на мою думку, варто застосовувати значно вищі коефіцієнти врахування стажу понад цей період — можливо 3 або навіть 4% за кожний рік. Це забезпечить соціальну справедливість щодо тих, хто працює довго.

— Проведення пенсійної реформи передбачає обмеження максимального розміру пенсій. А як вирішується питання окремих груп в інших країнах?

— Пенсії із солідарної системи не мають дуже відрізнятися. Удвічі, утричі, але не в десятки разів. Так, посилене пенсійне забезпечення окремих груп населення існує в усьому світі, навіть у межах солідарної системи. В більшості країн це є своєрідною компенсацією напруженої праці і неможливості додаткової зайнятості (а отже, і додаткових заробітків) державних службовців, поліцейських, військових. Але він не має бути таким великим.

Інше питання — особи, які працюють у шкідливих умовах — за Списками № 1 і 2. У світі залишилося тільки три країни — Україна, Росія та Білорусь, де робота в шкідливих та небезпечних умовах компенсується більш раннім набуттям пенсійних прав. У решті країн таким фахівцям обмежують тривалість роботи в шкідливих умовах, аби запобігти шкоді здоров'ю. Ми ж завдаємо шкоду, наділяємо правом отримувати пенсію раніше, і після цього значна частина таких пенсіонерів через низьку зарплату та пенсію, через відсутність інших можливостей зайнятості продовжує працювати в тих же умовах. Логіки в цьому я не бачу.

Значною проблемою є надзвичайно висока (чи не найвища у світі) питома вага витрат на пенсійне забезпечення у ВВП країни — 17,9% у 2010 р. Це означає, що держава не в змозі належним чином фінансувати інші свої зобов'язання, включаючи і соціальні — освіту, охорону здоров'я, благоустрій, навіть допомогу тим, хто тимчасово втратив працездатність або роботу. Певною мірою це провокує підвищену захворюваність і смертність населення.

— Поясніть, будь ласка, з чого потрібно починати реформування пенсійної системи?

— По-перше, усунути ті недоліки солідарної системи, про які ми з вами вели мову. По-друге, якнайскоріше створити умови для запровадження загальнообов'язкової накопичувальної складової і максимально прискорити розвиток недержавних пенсійних фондів. По-третє — хоча це має першочергове значення — забезпечити підвищення та легалізацію заробітків і зайнятості. Ну, і в підсумку, узгоджувати інтереси пенсіонерів із можливостями держави й відмовитися від популістських кроків у сфері пенсійного забезпечення.

З доброю пенсією — гарний і настрій

тирічного віку в середньому живуть 14,8 року, а жінки після досягнення п'ятидесятип'ятиріччя — 23,9. Отже, цей аргумент проти підвищення пенсійного віку не спрацює.

Від пенсійного віку значною мірою залежить співвідношення пенсіонерів та платників

— Я вважаю, що пенсійний вік має бути однаковим. І те, що жінки витісняються з ринку праці раніше, за великим рахунком — дискримінація. Значною мірою завдяки цьому співвідношення середніх пенсій жінок і чоловіків становить 67%, тоді як заробітних плат — 75. До того ж, 42% пенсій за віком

пенсії за віком. Наскільки це доцільно?

— На мою думку, встановлення мінімального страхового стажу 30-35 років мотивуватиме людей легально працювати довше й таким чином заробляти на більшу пенсію. Адаже в середньому людина починає працювати у 18-20 років, тобто до до-

ЧИННА СОЛІДАРНА СИСТЕМА

ЩО ПРОПОНУЄТЬСЯ ЗМІНИТИ

Пенсійний вік

- ✓ 60 років — для чоловіків і 55 років — для жінок.

Період сплати страхових внесків

- ✓ Мінімальний період сплати для отримання права на пенсію за віком — 5 років.
- ✓ Мінімальний період сплати для отримання мінімальної пенсії за віком — 20 років для жінок і 25 для чоловіків.
- ✓ Мінімальний період для отримання пенсії по інвалідності для осіб у віці 32 роки або старші — 5 років.

Пенсійні внески

- ✓ Роботодавець платить 33,2% у вигляді пенсійних внесків за свого працівника до солідарної системи (до Пенсійного фонду України).
- ✓ Працівник платить 2% від своєї зарплати у вигляді внесків до солідарної системи (до Пенсійного фонду України).

- ✓ Для жінок до серпня 2020 р. збільшується поступово до 60 років протягом 5 років.
- ✓ Для осіб, які мають право на спеціальні пенсії, збільшується до 60 років для жінок і 62 років для чоловіків.
- ✓ Відразу збільшується до 15 років мінімальний період сплати страхових внесків, необхідний для отримання пенсії за віком.
- ✓ Відразу збільшується до 30 років для жінок і 35 років для чоловіків мінімальний період сплати страхових внесків для отримання мінімальної пенсії за віком.
- ✓ Поступово збільшується до 15 років мінімальний період сплати страхових внесків, необхідний для отримання пенсії по інвалідності для осіб у віці 32 роки або старших.
- ✓ У разі запровадження обов'язкової накопичувальної системи зменшиться пенсійний внесок роботодавців (очікується, що в кінцевому підсумку він буде зменшений до 28,2%). Цей внесок фінансуватиме пенсійні виплати в солідарній системі.
- ✓ Зрештою збільшиться внесок працівника (до накопичувальної системи максимальний внесок — 7%). Внески працівників, старших за 35 років, будуть спрямовані до солідарної системи.
- ✓ Як Закон «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», так і законопроект № 7455 передбачають збільшення заробітних плат для компенсації працівникам збільшення пенсійних внесків у зв'язку із запровадженням обов'язкової накопичувальної системи.

КОМПЕТЕНТНО

Кошти з кількох гаманців

РОЗ'ЯСНЕННЯ. Що таке другий рівень пенсійної системи

Валентина КУДІН,
начальник відділу загальнообов'язкового
та добровільного накопичувального
пенсійного забезпечення департаменту
пенсійного забезпечення Мінпраці

В Україні з 2004 року впроваджується багаторівнева пенсійна система, а саме система обов'язкового пенсійного страхування та система недержавного (добровільного) пенсійного забезпечення.

Добробут залежить від працюючих

Система обов'язкового пенсійного страхування — це форма резервування заробітної плати (чи інших видів доходів від зайнятості), що забезпечує підтримку матеріального добробуту в разі втрати працездатності в старості, через інвалідність або втрату годувальника. Сплачуючи внески на пенсійне страхування, працівники та їхні роботодавці об'єднують свої зусилля й ресурси для створення колективних систем захисту і безпеки, що дає можливість розподілити ризики й збитки між громадянином та суспільством. При цьому забезпечується соціальний зв'язок не лише між безпосередніми учасниками ринку праці, а й між поколіннями, зокрема між поколінням працездатних осіб та їхніми батьками й дітьми.

За механізмом фінансування вирізняють розподільчі та накопичувальні пенсійні системи. Розподільчі системи, які ще називають нефондованими або безрезервними, передбачають використання поточних надходжень на виплату пенсій наявним пенсіонерам. Надходження при цьому представляють собою страхові внески до солідарної системи або спеціальних пенсійних зборів та інші обов'язкові платежі, що мають фіскальний характер, чи шляхом прямих асигнувань з державного бюджету. У цьому випадку доб-

робут пенсіонерів безпосередньо залежить від доходів працюючого населення та фінансової спроможності солідарної системи. Кошти розподільчої пенсійної системи належать до соціальних інвестицій, оскільки забезпечують суспільні зобов'язання й мають всі ознаки соціальних видатків.

Якщо солідарна система (розподільча) в Україні функціонує з 2004 року, то засади накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (далі — накопичувальна система пенсійного страхування) лише опрацьовуються. Ця система базується на можливості створення резерву для майбутніх доходів завдяки тому, що надходження коштів спрямовуються не на забезпечення поточних пенсійних виплат, а на інвестування у різноманітні прибуткові проекти. Позитивний інвестиційний дохід дає змогу захистити пенсійні заощадження від інфляції, покрити накладні видатки, пов'язані з обслуговуванням пенсійних активів, і створити фінансове підґрунтя для гідної старості. Накопичувальна складова обумовлює не лише соціальний, а й економічний інвестиційний ефект від таких пенсійних систем. Кошти, сформовані на накопичувальному пенсійному рахунку учасника системи, будуть його власністю та підлягатимуть успадкуванню у встановленому законом порядку.

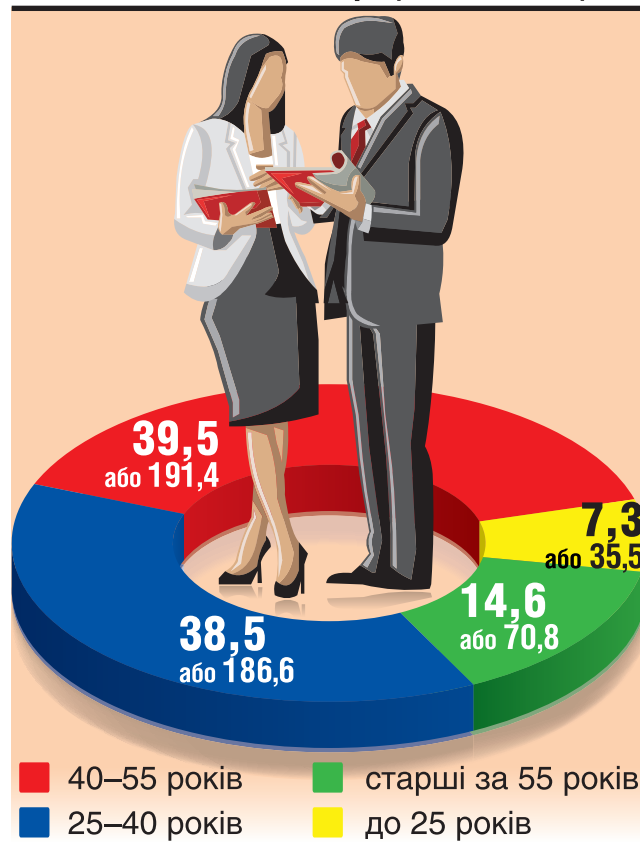
Накопичувальна система пенсійного страхування функціонуватиме паралельно із солідарною системою і впроваджується на часткове її заміщення. Тобто учасник накопичувальної системи пенсійного страхування (особи, яким на дату впровадження системи вповниться

не більше 35 років) спрямовуватиме частку єдиного внеску, що дорівнюватиме 2% від своєї заробітної плати, не до солідарної системи, а на накопичувальний пенсійний рахунок. Щороку розмір відрахувань єдиного внеску збільшуватиметься на 1% до досягнення 7%. При цьому роботодавець спла-

тій розмір пенсії буде більш високим.

Розуміючи, що впровадження нової системи обумовлює «відтік» коштів із солідарної системи, та враховуючи складну фінансову ситуацію солідарної системи, запровадження сплати внесків до накопичувальної системи пенсійного страхування

Розподіл учасників НПЗ за віковими групами станом на 30.09.2010 р. (% , тис. осіб)

Джерело: Держфінпослуг

чуватиме частку єдиного внеску на обов'язкове пенсійне страхування до солідарної системи. Особам, які є учасниками двох рівнів пенсійної системи — солідарної та накопичувальної, величина оцінки одного року страхового стажу для обчислення пенсії в солідарній системі зменшується з 1,35 до 1,08%. Тому працівникам старшого віку, у яких час для здійснення накопичень буде невеликим, вигідніше залишатися в солідарній системі, оскільки

передбачається розпочати з року, в якому буде забезпечено бездефіцитність бюджету Пенсійного фонду України.

Накопичувати буде вигідно

Перші 2 роки роботи кошти накопичувальної системи пенсійного страхування зберігатимуться в Накопичувальному пенсійному фонді, а точніше — на його рахунку, який відкриватиметься виконавчою дирекцією Пен-

сійного фонду в банку-зберігачі. Адміністрування цього фонду здійснюватиме виконавча дирекція Пенсійного фонду, управління активами — приватна компанія з управління активами, обрана Радою Накопичувального фонду за конкурсом. До складу Ради входять 14 осіб, які на пропорційній основі призначатимуться Президентом України та Верховною Радою України. Зокрема представники центральних органів виконавчої

Принципи функціонування двох накопичувальних систем (добровільної й обов'язкової) законами визначені практично однакові. Серед основних відмінностей між цими системами є те, що в системі недержавного пенсійного забезпечення:

а) адміністрування недержавного пенсійного фонду здійснює юридична особа, яка отримала ліцензію на адміністрування недержавних пенсійних фондів, а не вико-

Накопичувальна складова обумовлює не лише соціальний, а й економічний інвестиційний ефект від таких пенсійних систем. Гроші, акумульовані на накопичувальному пенсійному рахунку учасника системи, будуть його власністю та підлягатимуть успадкуванню у встановленому законом порядку.

влади у сфері соціальної політики, економіки, фінансів Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг, державної комісії з цінних паперів, Національного банку України, роботодавців та застрахованих осіб.

Через 2 роки після запровадження системи її учасники матимуть право перераховувати свої кошти до обраного ними недержавного пенсійного фонду з числа приватних фондів, які отримують ліцензію в Державній комісії з регулювання ринків фінансових послуг України та відповідатимуть визначеним законом вимогам. Недержавні пенсійні фонди працюють в Україні з 2004 року і на сьогодні учасниками системи недержавного пенсійного забезпечення є майже 500 тис. осіб. Досвід, який має добровільна система пенсійного забезпечення, — це одна з передумов для провадження накопичувальної системи пенсійного страхування.

навча дирекція Пенсійного фонду;

б) управлінські рішення по роботі недержавного пенсійного фонду, представники якого призначаються засновниками Пенсійного фонду та роботодавцями — платниками корпоративного Пенсійного фонду. Особи набувають повноважень членів Ради фонду, якщо протягом 30 днів після подання списку членів Ради фонду до Держфінпослуг щодо них не надійде обґрунтованого письмового заперечення;

в) управління активами здійснює компанія з управління активами або інша особа, яка отримала ліцензію Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку на провадження діяльності з управління активами, та з якою рада фонду уклала відповідний договір;

г) умови, за якими проводиться вибір, зокрема банка-зберігача, визначається статутом відповідного фонду.

ЦЕ ВАЖЛИВО

«Згідно з проектом пенсійної реформи передбачено поступове збільшення пенсійного віку для жінок з 55 до 60 років. Вважаю за доцільне збільшення страхового стажу з 20 до 30 років, необхідного для отримання пенсії, проводити також поетапно (пропорційно) відповідно до збільшення пенсійного віку. Що робити тим, хто не матиме 30 років стажу?»

Ірина СТЕПАНОВА,
м. Київ

Вирішення питань щодо зміни мінімальної величини стажу роботи та страхового стажу для

призначення всіх видів пенсій є одним із питань пенсійної реформи 2010-2014 років. Законопроект передбачає підвищення тривалості страхового стажу, що дає право на призначення пенсії за віком із солідарної системи, з 5 до 15 років та нормативної тривалості стажу з 20 років для жінок, 25 років для чоловіків до 30 для жінок і 35 років для чоловіків.

Це має сприяти мотивації населення до подовження тривалості трудового періоду. Особи, які не набули 15-річного страхового стажу, одержуватимуть державну соціальну допомогу в розмірі прожиткового мінімуму для

осіб, які втратили працездатність. Особи, страховий стаж яких становитиме від 15 до 30 (35) років, отримуватимуть пенсію у пропорційному розмірі.

«Законопроектом передбачається враховувати заробітну плату для призначення пенсії лише за даними персоналізації — з липня 2000 року. Моє підприємство ліквідовано. Останнім часом працювала мало і з невеликими заробітками. Чи можна в таких випадках буде брати заробітки до 2000 року, коли вони були досить високі?»

Наталія НАЗАРОВА,
м. Черкаси

Законопроектом передбачено, що для обчислення пенсії враховується заробітна плата (дохід) за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року. У разі коли страховий стаж, починаючи з 1 липня 2000 року, становить менше 60 місяців, для обчислення пенсії враховується заробітна плата (дохід) за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року незалежно від перерв та за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року.

Це дасть можливість позбавити майбутніх пенсіонерів пошуку старих

архівів та ліквідованих підприємств. В той же час передбачається залишити старий порядок для тих, хто за період з 2000 року не набув достатнього страхового стажу (60 місяців).

За результатами громадського обговорення передбачається тимчасово, до 2016 року, надати можливість враховувати заробітки в 2000 року, підвищивши при цьому контроль за видачею довідок, щоб усунути можливість їх фальсифікації.

«Працюючий пенсіонер, якому наукова пенсія вже призначена, не відчужує ніяких змін, чи він буде отримувати звичай-

ну пенсію, поки не звільниться?»

Олег КУПРІЯНОВ,
м. Львів

Пенсії, призначені до набрання чинності законопроектом, виплачуватимуться у тих самих розмірах, без будь-яких змін. Також законопроектом не передбачено будь-яких обмежень у виплаті пенсій працюючим пенсіонерам, в тому числі й для спеціальних пенсій, які були призначені до набрання чинності законопроектом.

За інформацією фахівців Мінсоцполітики України

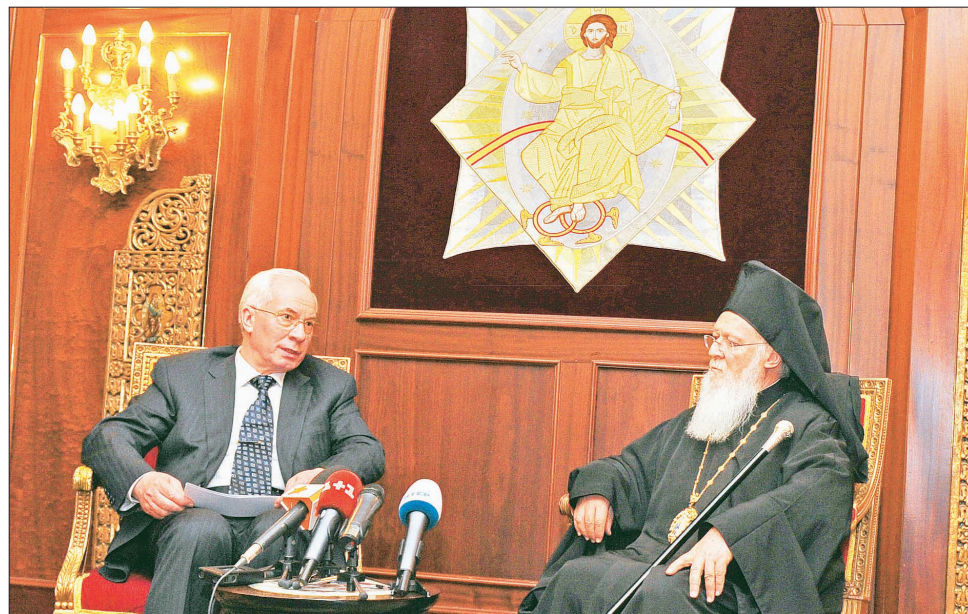
НОВИНИ ТА КОМЕНТАРІ

Зміни, які рухають світ

ВІЗИТ. У Туреччині Прем'єр-міністр Микола Азаров узяв участь у міжнародному форумі «Саміт лідерів змін», учасники якого обмінялися думками стосовно розвитку світу

Міжнародний «Саміт лідерів змін», який провівся у Туреччині вперше, за задумом його організаторів, у майбутньому трансформується у щорічний Стамбульський політичний форум. Цього року його почесними гостями стали Президент Сирії Башар аль Ассад, колишній генсек ООН Кофі Аннан, колишній віце-президент США Альберт Гор, а також вчені, бізнесмени і політики з багатьох країн світу. Відкрив форум Прем'єр-міністр Туреччини Реджеп Ердоган.

«Саміт лідерів змін» дав змогу почути позиції вчених і політиків стосовно розвитку світу. Про це під час свого виступу на форумі заявив Прем'єр-міністр Микола Азаров, повідомляє департамент інформації та комунікацій з громадськістю Секретаріату КМУ. «Зараз в Україні відбуваються структурні реформи, і для нас надзвичайно важливо почути позицію вчених, по-

У пошуках шляху до єдності православ'я

літиків про те, в якому напрямку розвивається наш світ, наші країни», — наголосив Прем'єр-міністр.

«Україна стала на шлях розвитку добросусідських,

дружніх і рівноправних відносин зі всіма своїми сусідами: Росією, Туреччиною, Польщею і з країнами Євросоюзу», — сказав Микола Азаров. Він зазначив, що

наша держава розвиватиме економічні контакти з усіма країнами світу, які зацікавлені розвивати відносини з Києвом. Прем'єр-міністр наголосив, що Україна на

сьогодні є великою серйозною державою, з якою рахуються у світі. Він окремо охарактеризував українсько-турецькі відносини, зауваживши, що задоволені їх інтенсифікацією. «Ми дуже хочемо розвивати наші двосторонні відносини з Туреччиною і вважаємо, що наші країни мають спільні цінності — підвищення добробуту громадян, і до цієї мети ми невпинно йдемо», — сказав Микола Азаров.

Під час свого перебування у Стамбулі глава українського уряду зустрівся також з Вселенським Патріархом Варфоломієм. «Нас, звичайно, не може не турбувати те, що наше православ'я розділене на три церкви. Однак ми вважаємо, що це справа самої церкви знайти шлях до єдності і об'єднання», — сказав Прем'єр під час розмови. — Я хочу запевнити Вас, що уряд готовий сприяти гармонізації державних і цер-

ковних відносин, налагодженню міжцерковного діалогу». Прем'єр позитивно оцінив внесок Вселенського Патріарха у розвиток православ'я і встановлення християнських цінностей. У свою чергу Вселенський Патріарх сказав, що молитесь за мир і стабільність в Україні, за об'єднання православних церков. «Ми готові надати вам будь-яку допомогу, щоб досягти цього єднання», — наголосив він. Владика Варфоломієм пообіцяв, що українським прочанам буде надано допомогу при відвіданні гори Афон, яка перебуває під юрисдикцією Вселенського патріархату.

У рамках свого перебування у Стамбулі Микола Азаров провів зустріч зі своїм турецьким колегою Реджепом Ердоганом. Учора увечері український Прем'єр-міністр відбув з візитом до Ізраїлю, про що ми розповімо у наступному номері.

Житлові черги стануть електронними

РІШЕННЯ. Рівень фінансування визначає успіх започаткованих справ

До 1 січня 2012 року має бути завершено формування Єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов. Про це йдеться у проекті відповідної постанови Кабінету Міністрів. Документ схвалено урядом на останньому засіданні, повідомив віце-прем'єр-міністр Віктор Тихонов.

Метою впровадження такого реєстру є забезпечення прозорості ведення обліку громадян, що потребу-

ють поліпшення житлових умов та громадського контролю за розподілом і наданням житла. Він дасть змогу чітко визначити житлові зобов'язання держави і враховувати їх при підготовці планових показників державного та місцевого бюджетів.

Реєстр є автоматизованою інформаційною системою збирання, накопичення, надання, захисту та обліку інформації про таких громадян. Доступ до інфор-

мації, яка міститиметься в Єдиному державному реєстрі, буде забезпечено через спеціально створений веб-сайт.

Проектом документа передбачається, що органи виконавчої влади, виконавчі органи рад, підприємства, установи, організації, які ведуть облік громадян, подаватимуть для внесення до реєстру щомісяця до 1 і 15 числа інформацію, яка містить передбачені законодавством ві-

домості про громадян, за формою, встановленою Мінрегіонбудом, Мінекономрозвитку та торгівлі й Адміністрацією служби спеціального зв'язку та захисту інформації.

Фінансування заходів передбачене Державною цільовою соціально-економічною програмою будівництва (придбання) доступного житла на 2010 — 2017 роки обсягом 11,6 мільйона гривень, повідомляє прес-служба урядовця.

Крім того, уряд спрямує кошти субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах. За словами Віктора Тихонова, для цього буде виділено 717 млн грн.

У Києві вшанували жертв Куренівської катастрофи. У поминальній літії взяли участь кияни, очевидці тра-

гедії, родичі загиблих і віце-прем'єр-міністр Віктор Тихонов.

Звертаючись до присутніх, він наголосив, що подія п'ятдесятирічної давнини стала жорстоким уроком, який показав, до чого призводить безгосподарність і байдужість: «Тоді влада довгий час применшувала масштаби і наслідки аварії. Сьогодні ми несемо відповідальність за те, щоб такі трагедії більше ніколи не повторились».

Україна запропонувала Японії допомогу

СОЛІДАРНІСТЬ. Президент Віктор Янукович висловив співчуття Прем'єр-міністру Японії Наото Кану у зв'язку з землетрусами та цунамі, що призвели до людських жертв і спричинили значні руйнування, — велика кількість людей дістала поранення, майже 4,5 тис. осіб пропали безвісти.

«В Україні з глибоким сумом сприйняли звістку про страшні землетруси та цунамі у Японії, що призвели до людських жертв і значних руйнувань. Україна готова надати гуманітарну допомогу дружньому японському народові, який постраждав від стихії. Від імені народу України та від мене особисто прошу передати глибокі співчуття і слова підтримки всім потерпілим від стихійного лиха», — йдеться у співчутті глави Української держави.

Окремо Президент зробив заяву для ЗМІ: «З тривогою та душевним болем сприйняв звістку про стихійне лихо, яке спіткало Японію 11 березня цього року. Низка нищівних землетрусів та цунамі призвела до значних жертв серед населення Японії, велика кількість людей отримали поранення, безліч пропали безвісти. Завдано суттєвих збитків економіці Японії, зруйновано численні будівлі, пошкоджено лінії електромереж, об'єкти інфраструктури.

Від імені українського народу та від себе особисто висловлюю глибокі співчуття сім'ям загиблих та слова підтримки і побажання швидкого одужання усім постраждалим.

Україна — глобальний партнер Японії — солідарна з дружнім японським народом у цей важкий для нього час і готова надати необхідну допомогу у подоланні згубних наслідків трагедії, що сталася.

Вірю, що сильний японський народ за всебічної підтримки світової спільноти гідно справиться з цим викликом стихії та мужньо подолає наслідки масштабного природного лиха».

Підтримка й співчуття

СКОРБОТА. Президент Віктор Янукович висловив співчуття Президенту Багатонаціональної Держави Болівія Хуану Ево Моралесу Аймі у зв'язку з численними людськими жертвами, спричиненими дощами та повеннями. «Прийміть глибокі співчуття у зв'язку з численними людськими жертвами, спричиненими дощами та повеннями в Болівії. Ми поділяємо скорботу болівійського народу та сумуємо з приводу трагічних втрат, яких зазнала Ваша країна.

Від імені народу України та від мене особисто прошу передати слова підтримки родинам загиблих, а також побажання скорішого одужання потерпілим», — передає слова Президента його прес-служба.

Встигнути на потяг нової економіки

РОЗВИТОК. Голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформації Володимир Семиноженко провів зустріч зі студентами, викладачами і керівництвом Полтавського університету економіки і торгівлі. «Україна стоїть на роздоріжжі. Перед нею відкриті два шляхи. Один — наздоганяючого розвитку, шлях слідування за успішними державами. Інший — ризикований шлях випереджаючого розвитку... Амбіції нашої країни вже проголошено — до 2020 року увійти до кола передових країн. Якщо ми рухатимемося за іншими, то завжди будемо у хвості. Якщо ми ризикнемо рухатися власним маршрутом, то отримаємо шанс встигнути на потяг нової економіки, заснованої на технологіях шостого укладу», — цитує слова голови Держінформнауки прес-служба відомства.

Неякісний менеджмент призвів до збитків

ЗВІТ. 2010 року органами державної контрольно-ревізійної служби проведено ревізії на 154 підприємствах, що належать до сфери управління Міністерства промислової політики. Фінансових порушень і недоліків було виявлено на загальну суму понад 1,3 млрд грн. Зокрема, перевірені підприємства недоотримали фінансових ресурсів на загальну суму 26,5 млн грн, провели витрати з порушенням законодавства — на 48,4 млн грн, вчинили інші порушення на 1,24 млрд грн, серед яких — оплата за державні кошти вартості товарів, робіт і послуг без проведення тендерних процедур закупівлі.

Контрольні заходи засвідчили, що відсутність належного менеджменту та внутрішнього контролю на підприємствах створює передумови для проведення незаконних витрат, втрат доходів і активів підприємств та, відповідно, можливості для штучного банкрутства. Доходи підприємств, віднесені до сфери управління Мінпромполітики, було втрачено через неналежний професійний рівень їх керівників, низьку якість менеджменту та відсутність належних управлінських рішень, повідомляє прес-служба Головного контрольно-ревізійного управління.

Значні державні кошти втрачаються через порушення під час передачі підприємствами в оренду державного майна. Під час ревізій також було встановлено порушення оплати праці працівників. Серед інших порушень: здійснення окремими підприємствами діяльності без отримання відповідної ліцензії; витрати, не передбачені фінансовим планом витрат; завищення вартості активів через неналежне ведення бухгалтерського обліку.